

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Daniela Hlatká

Eurojust a instituce trestní spolupráce EU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.

Katedra: Katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): březen 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. 3. 2013

.....
Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu prof. JUDr. PhDr. Michalu Tomáškoví, DrSc., za cenné rady, které mi poskytl při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	2
1. Spolupráce v trestních věcech na půdě Evropské unie	4
1.1 Specifika třetího pilíře	5
2. Eurojust- Evropská jednotka pro justiční spolupráci	9
2.1 Historie Eurojustu	9
2.2 Struktura Eurojustu	11
2.3 Cíle a úkoly Eurojustu	14
2.4 Budoucnost Eurojustu.....	17
2.4.1 Úřad evropského veřejného žalobce	19
3. Vztahy Eurojustu a dalších institucí trestní spolupráce EU	25
3.1 Vztah Eurojustu a Evropské justiční sítě	26
3.1.1 Evropská justiční síť	26
3.1.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a EJS	28
3.1.3 Vzájemný vztah	29
3.2 Vztah Eurojustu a Europolu.....	31
3.2.1 Europol.....	31
3.2.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a Europolu.....	34
3.2.3 Vzájemný vztah	35
3.2.4 Společné vyšetřovací týmy	39
3.3 Vztah Eurojustu a OLAF	43
3.3.1 OLAF (European Anti-Fraud Office)	43
3.3.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a OLAF	47
3.3.3 Vzájemný vztah	48
3.4 Vztah Eurojustu a dalších institucí	50
3.4.1 Vztah Eurojustu a Evropské sítě pro justiční vzdělávání (EJTN)	50
3.4.2 Vztah Eurojustu a Evropskou policejní akademií (CEPOL)	51
4. Činnost Eurojustu a spolupráce s institucemi trestní spolupráce v praxi	53
Závěr	57
Seznam zkratk	59
Použitá literatura	60

Úvod

Eurojust neboli Evropská jednotka pro justiční spolupráci je stěžejní institucí justiční spolupráce v trestních věcech. Vznik obdobné instituce byl zapotřebí již od zrušení vnitřních hranic v rámci Evropské unie tzv. Schengenskými dohodami v 80. letech, kdy se s volným pohybem osob otevřel prostor i „volnému pohybu“ zločinu. Eurojust však vznikl až o téměř dvacet let později. Do té doby se justiční spolupráce v trestních věcech institucionálně odehrávala pouze na neformální bázi vysílání tzv. styčných soudců do druhých zemí. Od svého vytvoření urazil Eurojust pořádný kus cesty, jeho kapacity však stále nejsou zcela uspokojivě využívány. Evropská jednotka pro justiční spolupráci se neustále vyvíjí, jak dokazuje i přijetí nového rozhodnutí Rady o zřízení Eurojustu z roku 2008. Další významné změny nejen pro Eurojust, ale pro celou oblast trestní spolupráce znamenala Lisabonská smlouva, která stanovila možnost vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce a zrušila pilířovou strukturu Evropské unie, čímž došlo ke komunitarizaci třetího pilíře, do něhož justiční a policejní spolupráce v trestních věcech spadaly. Tím pádem se otevřely dveře hlubší spolupráci v oblasti trestního práva.

Již od vyslovení myšlenky vytvořit instituci, jakou je nyní Eurojust, byly zdůrazňovány vztahy tohoto subjektu s dalšími agenturami a institucemi Evropské unie působícími v oblasti trestní spolupráce, a to jak spolupráce justiční, tak policejní. Zejména se jednalo o vztahy s Evropskou justiční sítí a Evropským policejním úřadem. Je nutné, aby tyto instituce spolupracovaly, protože bez takové spolupráce by kooperace Evropské unie v trestních věcech nebyla plně funkční. Vztahy institucí trestní spolupráce se stále prohlubují, vznikají nové vzájemné dohody, nové oblasti vzájemného střetávání.

Cílem této diplomové práce je popsat a zhodnotit Eurojust neboli Evropskou jednotku pro justiční spolupráci a vztahy této jednotky s ostatními institucemi spolupráce v trestních věcech Evropské unie, jako je Europol- Evropský policejní úřad, Evropská justiční síť a OLAF- Evropský úřad pro boj proti podvodům a také vzdělávací instituce- EJTN- Evropská síť pro justiční vzdělávání a CEPOL- Evropská policejní akademie.

V úvodní části diplomové práce je nastíněn vývoj spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie. Tato oblast je součástí tzv. prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Dále je porovnán třetí pilíř s pilířem prvním, zejména vzhledem k tomu, že se tato práce věnuje i problematice Evropského úřadu pro boj proti podvodům, který spadá do správního práva a tedy do pilíře prvního, a také proto, že po přijetí Lisabonské smlouvy došlo k tzv. komunitarizaci justiční a policejní spolupráce v trestních věcech a s ní spojenému prohloubení možností kooperace v této oblasti. Komunitarizace znamená, že i v oblasti dřívějšího třetího pilíře se nyní využívá principů a institutů nadnárodní spolupráce.

Ve druhé kapitole je rozebrán historický vývoj Evropské jednotky pro justiční spolupráci, včetně působení Pro-Eurojustu, cíle, úkoly, struktura a budoucnost Eurojustu jako klíčové instituce spolupráce v trestních věcech. Je zmíněna také možnost přeměny Eurojustu v Úřad evropského veřejného žalobce, která byla Lisabonskou smlouvou zakotvena do primárního práva. Existuje několik scénářů, jak tuto transformaci provést. Úřad evropského veřejného žalobce by znamenal velký posun v justiční spolupráci v trestních věcech, protože by mu byla dána možnost podávat obžalobu a zastupovat ji před soudy.

V další kapitole jsou pak zhodnoceny vztahy Eurojustu s jinými subjekty Evropské unie, konkrétně s Evropskou justiční sítí, Europolem, OLAF, Evropskou sítí pro justiční vzdělávání a Evropskou policejní akademií. Je popsán právní základ vzájemných vztahů a možnosti navázání spolupráce. V jednotlivých podkapitolách je podána stručná informace o instituci, se kterou Eurojust udržuje vztahy, popsána je spolupráce mezi nimi, jejich společné a rozdílné znaky. Je zde také pojednáno o ochraně finančních zájmů Evropské unie, které stojí na pomezí trestního a správního práva, a o překrývajících se pravomocech Eurojustu a OLAF v této oblasti. Probráno je i zapojení výše zmíněných institucí do společných vyšetřovacích týmů, které jsou také velmi důležitým nástrojem spolupráce v trestních věcech.

Na závěr jsou popsány některé praktické aspekty činnosti Eurojustu včetně konkrétních příkladů případů, na jejichž vyšetřování se Eurojust, případně ve spolupráci s dalšími institucemi trestní kooperace Evropské unie, podílel.

1. Spolupráce v trestních věcech na půdě Evropské unie

Hovoříme-li o spolupráci v trestních věcech EU, máme na mysli jednak spolupráci policejní, jednak kooperaci justiční. V této práci budou zmíněny instituce obou variant. Počátky trestní spolupráce se datují do 70. let 20. století. „*Spolupráce mezi státy Evropských společenství se počala rozvíjet v 70. letech nejprve na bázi neformální, bez vazby na evropské orgány a instituce, a to v oblasti policejní spolupráce při potírání některých druhů závažné trestné činnosti.*“¹ Jedním z takových počínů byla tzv. skupina TREVI, která byla založena na zasedání v Římě v roce 1975². V roce 1977 pak byla tehdejším francouzským prezidentem Valéry Giscard d'Estaingem vyslovena myšlenka vytvoření evropského trestního (soudního) prostoru, díky němuž by mělo dojít ke zjednodušení vyřizování žádostí o právní pomoc, snazší provádění extradice, předávání trestního řízení i osob ve výkonu trestu a měly by se uznávat trestní rozsudky. Dalším významným mezníkem, zejména v oblasti policejní spolupráce, bylo přijetí tzv. schengenských dohod z let 1985³ a 1990⁴, které zrušily vnitřní hranice Evropské unie. Z tohoto důvodu bylo nutné zintenzivnění policejní, ale i justiční spolupráce.

Od Maastrichtské smlouvy, přijaté 7. 2. 1992 a platné od 1. 11. 1993, má policejní a justiční spolupráce v trestních věcech své místo i v primárním právu, byla zařazena do hlavy VI. SEU, tedy do třetího pilíře nazvaného spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí⁵. První institucí této kooperace zahrnutou do textu Maastrichtské smlouvy byl Evropský policejní úřad (Europol). Co se týče justiční spolupráce, zde od roku 1993 fungovali tzv. styční soudci a státní zástupci. Zpočátku se jednalo

¹ KMEC, Jiří. *Evropské trestní právo: mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 118

² Název skupiny TREVI značí první písmena francouzských slov vyjadřujících hlavní náplň činnosti této skupiny- terrorisme, radicalisme, extrémisme et violence internationale (terorismus, radikalismus, extrémismus a mezinárodní násilí). Šlo vlastně o několik pracovních skupin tvořených ministry a úředníky spolupracujícími na neformální úrovni.

³ Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsaná v Schengenu dne 14. června 1985 zmiňuje nutnost posílení policejní spolupráce např. v čl. 9 a v čl. 18.

⁴ Úmluva k provedení schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 19. června 1990 obsahuje celou kapitolu věnovanou policejní spolupráci, a to kapitolu 1 v hlavě III. Další kapitoly téže hlavy pak obsahují ustanovení o justiční spolupráci v trestních věcech.

⁵ Kromě policejní a justiční spolupráce v trestních věcech sem patřily ještě otázky přistěhovalectví, azylová politika, celní spolupráce, justiční spolupráce v občanských věcech.

o bilaterální neformální ujednání o vyslání soudce či státního zástupce do druhé země.⁶ První styčný soudce byl francouzský soudce působící v Itálii.

Při revizi zakládajících dokumentů Amsterdamskou smlouvou podepsanou 17. 7. 1997 a platnou od 1. 5. 1999 došlo k osamostatnění oblasti justiční a policejní spolupráce v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii. Zbytek obsahu této hlavy byl přesunut do hlavy IV. Smlouvy o Evropských společenstvích, a byl tedy komunitarizován. Obě oblasti společně ale tvoří, v Amsterdamské smlouvě poprvé zmíněný, prostor svobody, bezpečnosti a práva⁷, který měl být vytvořen do pěti let od přijetí této smlouvy. Jedním z milníků justiční spolupráce v trestních věcech byla konference v Tampere konaná v roce 1999, kde byla představena myšlenka vytvoření Eurojustu a jako důležitý princip justiční spolupráce zde byl vysloven princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí. Významnou změnou prošla celá Evropská unie přijetím Lisabonské smlouvy, podepsané 13. prosince 2007 a platné od 1. prosince 2009, jak bude rozebráno v následující podkapitole.

1.1 Specifika třetího pilíře

Justiční a policejní spolupráce v trestních věcech spadala do tehdejšího třetího pilíře, tudíž se zde uplatňovala pravidla mezivládní spolupráce. Tato oblast tak vlastně měla charakter mezinárodního práva veřejného. Rozdíly mezi třetím a prvním pilířem založeným na tzv. nadnárodním principu jsou značné, zejména co se týče sekundárních právních aktů. V prvním pilíři mezi ně řadíme nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. V pilíři třetím to byly původně společné akce, společné postoje, společné postupy a úmluvy, Amsterdamská smlouva tento výčet změnila na rámcová rozhodnutí, rozhodnutí, společné postoje a úmluvy.⁸ U aktů třetího pilíře, konkrétně u rámcových rozhodnutí (které stejně jako směrnice prvního pilíře zavazují

⁶ Roku 1996 byla přijata společná akce 96/277/SVV o rámci pro výměnu styčných soudců a státních zástupců ke zdokonalování soudní spolupráce mezi členskými státy EU, která částečně formalizuje tento institut.

⁷ Svobodou se rozumí volný pohyb osob, bezpečností boj proti organizovanému zločinu a právem (spravedlností) rovný přístup všech občanů k soudům a usnadňování justiční spolupráce mezi členskými státy.

⁸ Viz čl. 34 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii ve znění Amsterdamské smlouvy

členské státy co do výsledku) byl výslovně vyloučen přímý účinek⁹, kterým jsou nadány některé akty pilíře prvního. Rámcová rozhodnutí však mají nepřímý účinek znamenající pro členské státy povinnost eurokonformního výkladu.¹⁰ Odlišnosti najdeme i v procesu tvorby sekundární legislativy- ve třetím pilíři měly právo zákonodárné iniciativy členské státy (Amsterdamská smlouva udělila toto právo také Evropské komisi), právní akty byly přijímány jednomyslně, což způsobovalo jejich obtížné vytváření a značně kompromisní znění, a byla zde pouze konzultativní úloha Evropského parlamentu. V prvním pilíři měla pravomoc navrhnout sekundární právní akty Evropská komise, Rada EU přijímala právní akty kvalifikovanou většinou. V oblasti třetího pilíře také neplatila plná jurisdikce Evropského soudního dvora, ta se z počátku týkala jen interpretace úmluv a sporů o jejich aplikaci. Amsterdamská smlouva rozšířila působnost ESD o posuzování předběžných otázek týkajících se platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí, rozhodnutí, výkladu úmluv a platnosti a výkladu opatření k jejich provedení, pokud to umožnil členský stát ve svém prohlášení. Dále může Soudní dvůr přezkoumávat legalitu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí na základě žalob členských států a Komise a spory o aplikaci a výklad sekundárních právních aktů. Naopak Soudní dvůr nemá pravomoc posuzovat právnost policejních zásahů.¹¹

Velkou kritiku třetího pilíře a nedostatečnosti jeho institutů ve vztahu k úpravě policejní a justiční spolupráce přináší například Clemens Ladenburger. Mimo jiné se zmiňuje, že: „... soudní ochrana občanů proti úkonům Unie v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je nadměru omezena pravidly článku 35 SEU. V porovnání s běžným komunitárním modelem soudní ochrany tento článek s sebou nese velmi problematickou mezeru v ochraně a systém proměnné geometrie: jurisdikce Soudu pro předběžné otázky podléhá dobrovolnému přijetí ze strany členských států, ale 12 členských států tuto pravomoc dosud zcela nepřijalo. Přímé žaloby jednotlivců vůči

⁹ Přímý účinek znamená, že směrnice či nařízení (to již ze své definice) jsou závazné pro použití vnitrostátními orgány a že fyzické a právnické osoby se mohou dovolávat svých práv daných jim směrnicemi, aniž by došlo k řádné implementaci směrnice do právního řádu členského státu. Podmínkou přímého účinku je jasnost, přesnost a bezpodmínečnost ustanovení směrnice. K této problematice se vztahuje řada judikátů Evropského soudního dvora. Jmenujme např. rozsudky ve věci Van Gend en Loos či Van Duyn.

¹⁰ I tomuto tématu je věnována rozsáhlá judikatura ESD, zejména rozsudek C-14/83 ve věci Von Colson ze dne 10. dubna 1984, ve kterém ESD vyjádřil názor, že soudy musí vykládat vnitrostátní právo ve světle znění a účelu směrnic, a rozsudek C-105/03 ve věci Pupino ze dne 16. 6. 2005, kde Soudní dvůr vykl, že vnitrostátní právo musí být vykládáno konformně i s rámcovými rozhodnutími.

¹¹ Viz čl. 35 Smlouvy o Evropské unii ve znění Amsterdamské smlouvy

aktům unijního třetího pilíře jsou úplně vyloučeny a pravomoc Soudu není dána, ani co se týče jednání vnitrostátní policie nebo jiných jednání učiněných za účelem zajištění vnitřní bezpečnosti. Tyto nedostatky v soudní ochraně jsou v ostrém kontrastu s citlivostí lidských práv v policejní a justiční spolupráci.“¹²

Z výše uvedeného plyne, že bylo nutné učinit určité změny, aby došlo alespoň k částečné komunitarizaci třetího pilíře a byly tak učiněny kroky vedoucí k efektivnější a lépe fungující spolupráci v trestních věcech. Pilířová struktura Evropské unie tedy byla zrušena tzv. Lisabonskou smlouvou, která byla podepsána 13. prosince 2007 a která vstoupila v platnost 1. prosince 2009. „*Pravomoci Unie, které patřily do oblasti mezivládní spolupráce v 3. pilíři SEU, podléhají podle Lisabonské smlouvy zásadám „komunitární“ úpravy obsažené nyní ve SFEU, včetně aplikace loajální spolupráce (čl. 4 SEU), implicitních a doplňkových pravomocí (čl. 5 SEU) a plné jurisdikce SD.*“¹³ Bývalá hlava šestá je nyní zařazena do hlavy páté kapitoly čtvrté a páté. I zde se tak nyní využívají principy nadstátní spolupráce- sekundární právní akty se přijímají řádným legislativním postupem s většinovým hlasováním Rady EU s plným zapojením (spolurozhodováním) Evropského parlamentu, právo zákonodárné iniciativy má nyní Komise nebo čtvrtina členských států. Došlo také ke sjednocení sekundárních právních aktů, v současnosti existují jen nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Nově je také možno sankcionovat členské státy za porušení svých povinností a uplatňuje se zde plná jurisdikce Soudního dvora (po pětiletém přechodném období), výjimkou jsou jen policejní operace, které Soudní dvůr přezkoumávat nemůže. To znamená mimo jiné i to, že Soudní dvůr je nyní oprávněn posuzovat i právní akty Eurojustu a Europolu.¹⁴ I přesto byly ponechány některé prvky mezivládní spolupráce,

¹² Viz LADENBURGER, C. Police and Criminal Law in the Treaty of Lisbon. *European Constitutional Law Review*, 2008, vol. 4, no. 1, pp. 20-40 ProQuest Central; ProQuest Science Journals; str. 25 „*Secondly, the judicial protection of citizens against the Union's action in the field of police and judicial co-operation in criminal matters is unduly limited under the rules of Article 35 EU. As compared to the normal Community model of judicial protection, that Article entails highly problematic lacunae of protection and a system of variable geometry: the Court's jurisdiction for preliminary references is made subject to a system of voluntary acceptance by member states, but 12 member states have still not accepted that jurisdiction at all. Direct actions by individuals against Third-Pillar Union acts are ruled out altogether, and the Court's competence is excluded from member state police actions or other actions taken for the safeguarding of internal security. These deficits of judicial protection are in sharp contrast with the human rights sensitivity of police and judicial cooperation.*“

¹³ SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, str. 382

¹⁴ Viz LADENBURGER, C. Police and Criminal Law in the Treaty of Lisbon. *European Constitutional Law Review*, 2008, vol. 4, no. 1, pp. 20-40 ProQuest Central; ProQuest Science Journals; str. 30

např. členské státy mohou zablokovat legislativní proces¹⁵, v určitých otázkách je zachováno jednomyslné rozhodování, třeba při zřizování Úřadu evropského veřejného žalobce.

¹⁵ Lisabonská smlouva zavádí tzv. žluté karty, kdy musí Komise přezkoumat právní akt po námitkách jedné čtvrtiny hlasujících a oranžové karty, kdy se využije mimořádný legislativní proces. Je zde také možnost použít tzv. pravidlo emergency brake, v tomto případě může být pozastaven legislativní proces, pokud by schválením směrnic týkajících se trestního práva hmotného nebo procesního mohlo dojít k narušení systému trestního soudnictví členského státu. Věci se pak zabývá Evropská rada, která hledá kompromis, pokud ho nenalezne do čtyř měsíců, je návrh přijat v rámci tzv. posílené spolupráce.

2. Eurojust- Evropská jednotka pro justiční spolupráci

2.1 Historie Eurojustu

První návrhy na vytvoření Eurojustu neboli Evropské jednotky pro justiční spolupráci byly představeny na zasedání Evropské rady v Tampere, která probíhala 15. a 16. října 1999, debatovalo se zde o vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. V bodě č. 46 závěrečného dokumentu tohoto zasedání je uvedeno, že Eurojust by měl být vytvořen jako jednotka k posílení boje proti závažnému organizovanému zločinu, státy zde měly být zastoupeny státními zástupci, soudci a policisty s rovnocennými pravomocemi. Eurojust by měl mít za cíl zejména usnadňování koordinace vnitrostátních orgánů trestního stíhání, podporu trestních vyšetřování týkajících se organizovaného zločinu. Již v tomto dokumentu jsou zmíněny i vztahy s dalšími institucemi trestní spolupráce- Eurojust by měl úzce spolupracovat s Evropskou justiční sítí především za účelem jednoduššího výkonu dožádání a činnost Eurojustu by měla být založena na analýzách Europolu. Také zde byl vysloven požadavek na přijetí příslušného právního nástroje do konce roku 2001.¹⁶

Z podnětu Německa, Portugalska, Francie, Švédska a Belgie bylo dne 14. prosince 2000 přijato rozhodnutí Rady 2000/799/JHA o vytvoření Prozatímní jednotky justiční spolupráce (Pro-Eurojust), která začala fungovat 1. března 2001, byla podporována infrastrukturou Rady a sídlila v Bruselu. Cílem Prozatímní jednotky bylo zlepšení spolupráce a koordinace mezi orgány členských států při vyšetřování a stíhání závažné trestné činnosti týkající se alespoň dvou členských států. V článku 3 bylo stanoveno, že každý členský stát do Pro-Eurojustu vyšle státního zástupce, soudce či policejního úředníka s obdobnými pravomocemi. Jejich úkolem bylo v rozsahu vnitrostátních právních úprav, ve spolupráci s kterýmkoli orgánem příslušným na základě ustanovení přijatých v rámci smluv a v mezích své pravomoci, přispívat

¹⁶ Viz Závěrečný dokument ze zasedání Evropské Rady z 15. -16. 10. 1999 v Tampere [online] [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm „46. To reinforce the fight against serious organised crime, the European Council has agreed that a unit (EUROJUST) should be set up composed of national prosecutors, magistrates, or police officers of equivalent competence, detached from each Member State according to its legal system. EUROJUST should have the task of facilitating the proper coordination of national prosecuting authorities and of supporting criminal investigations in organised crime cases, notably based on Europol's analysis, as well as of co-operating closely with the European Judicial Network, in particular in order to simplify the execution of letters rogatory. The European Council requests the Council to adopt the necessary legal instrument by the end of 2001.”

k náležitě koordinaci a usnadňování justiční spolupráce mezi příslušnými národními orgány při vyšetřování a stíhání závažné trestné činnosti, zejména organizované, která se týká dvou nebo více členských států. „Členové Pro-Eurojustu měli různý status, různé pravomoci a různé pracovní podmínky. Většina z nich měla diplomatický status, někteří z nich měli plné justiční pravomoci, někteří nikoli, člen od člena se také lišila úroveň dostupného technického vybavení. Všichni členové Pro-Eurojustu si byli rovni a pracovali v souladu s principem „kulatého stolu“.“¹⁷ Pro-Eurojust neměl žádné administrativní pracovníky, v rozhodnutí o jeho zřízení nebyla ani stanovena žádná organizační struktura. Rozdíly mezi Pro-Eurojustem a pozdějším Eurojustem byly značné, lze například zmínit, že Pro-Eurojust neměl právní subjektivitu, neměl stanovenou organizační strukturu ani vymezené pravomoci, nebyly zde žádné požadavky na pravomoci členů, členové nemohli mít k ruce asistenty, Pro-Eurojust neměl svůj rozpočet, ve zřizovacím rozhodnutí chyběla ustanovení o ochraně osobních údajů a o vztahu k dalším orgánům.¹⁸

Pod vlivem útoků z 11. září 2001 vznikla potřeba širší spolupráce mezi státy v boji proti terorismu, i proto bylo nedlouho poté přijato rozhodnutí Rady 2002/187/JHA z 28. února 2002 o založení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Sídlem Eurojustu se od prosince roku 2002 stal Haag. Rozhodnutí o založení Eurojustu však vykazovalo řadu nedostatků, které bylo třeba upravit, mezi ně patří např. otázka kompatibility pravomocí, stálé dosažitelnosti národních členů, co nejrychlejší reakce vnitrostátních orgánů na žádosti Eurojustu, atd.¹⁹ Rozhodnutí o založení Eurojustu bylo novelizováno v roce 2003, změny se týkaly rozpočtu Eurojustu.²⁰ Dne 16. prosince roku 2008 bylo přijato nové rozhodnutí Rady 2009/426/SVV o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/JHA (dále jen rozhodnutí o Eurojustu), ve kterém se odráží zejména snaha o zvýšení účinnosti práce Eurojustu. Nové rozhodnutí např. upřesňuje postavení

¹⁷ Viz KLOUČKOVÁ, S., POLÁK, P. *Eurojust*. In *Justičná revue*, 54, 2002, č. 11, s. 1290 - 1302 [online]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~Main/TArticles.ascx&phContent=~EDL/Journal.ascx&CatId=9189&MID=702>

¹⁸ Viz ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 122200814-22, str. 17

¹⁹ Viz NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Posílení pravomocí Eurojustu – naděje pro Evropu spolupracující v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*. 7122008358-367, str. 359

²⁰ Rozhodnutí Rady 2003/659/JHA z 18. března 2003, kterým se mění rozhodnutí 2002/187/JHA, kterým se zřizuje Eurojust, jehož cílem je posílení boje proti závažné trestné činnosti

a pravomoci národních členů, upravuje působnost Eurojustu, zavádí tzv. stálou koordinaci, rozšiřuje úkoly Eurojustu, dává národním členům možnost účasti ve společných vyšetřovacích týmech, blíže vymezuje národní koordinační systém Eurojustu, mění i úpravu výměny informací, vytváří základ pro užší vztahy Eurojustu s dalšími subjekty Evropské unie, třetími státy a mezinárodními organizacemi.

Eurojust je zakotven i v primárním právu Evropské unie. Dnes najdeme úpravu Eurojustu v článku 85 Smlouvy o fungování Evropské unie. Poprvé byl zmíněn v Niceské smlouvě podepsané v roce 2001 a platné od roku 2003, a to v čl. 29, čl. 31 a čl. 32 Smlouvy o Evropské unii, ve kterých je vymezeno poslání Eurojustu. Od Lisabonské smlouvy je v primárním právu dána možnost řádným legislativním postupem přijmout nařízení, které by vymezilo strukturu, fungování a úkoly Eurojustu, mezi které by bylo možné zařadit zahajování trestního vyšetřování a řešení sporů o příslušnost, tedy zde na rozdíl od předchozí úpravy nejsou přímo vyjmenovány úkoly Eurojustu. V této smlouvě je také zavedena kontrola Eurojustu Evropským parlamentem a národními parlamenty.

2.2 Struktura Eurojustu

Každý členský stát je v Eurojustu zastoupen jedním národním členem z řad státních zástupců, soudců či policistů s rovnocennými pravomocemi, kterého vysílá v souladu se svým právním řádem. „..., *zastupují v současnosti všichni národní členové Eurojustu orgány veřejné žaloby. Projevuje se tak skutečnost, že úkolem Eurojustu je zejména koordinovat provádění úkonů v trestních řízeních v jejich předsoudním stadiu, přičemž ve většině členských států jsou to právě státní zástupci či prokurátoři, kteří jsou pro tuto oblast kompetentní. Určení zástupce orgánu veřejné žaloby jako národního členu se proto jeví jako jediné vhodné řešení.*“²¹ Národní člen musí být vybaven takovými pravomocemi, aby mohl řádně vykonávat svou úlohu, musí mít zejména přístup k informacím v různých rejstřících a mít možnost obracet se přímo na příslušné orgány svého státu.²² Rozsah pravomocí národních členů musí být oznámen

²¹ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 204

²² Viz čl. 9 odst. 3 a 4 rozhodnutí o Eurojustu

Generálnímu sekretariátu Rady Evropské unie a předsedovi kolegia Eurojustu.²³ Může mu být nápomocen zástupce a asistent. Činnost národních členů je financována členskými státy a jejich postavení podléhá vnitrostátnímu právu jejich domovského státu²⁴. Funkční období národního člena je čtyřleté, ale členský stát může určit delší dobu.²⁵

Všichni národní členové tvoří kolegium, které odpovídá za organizaci a činnost Eurojustu. Kolegium dále provádí registraci případů. V jeho čele je předseda a nejvýše dva místopředsedové²⁶, kteří jsou voleni národními členy a schvalováni Radou kvalifikovanou většinou hlasů. Jejich funkční období je tříleté a je možné jedno znovuzvolení.²⁷ Předseda má reprezentativní roli a svolává a řídí zasedání kolegia. Každý národní člen má v kolegiu jeden hlas.²⁸ Podle jednacího řádu Eurojustu je kolegium schopno se usnášet, pokud jsou přítomny alespoň dvě třetiny členů. Rozhodnutí se přijímají prostou většinou hlasů, pokud není výslovně stanoveno, že je třeba dvouřetinová většina nebo jednomyslnost.²⁹ Schůze kolegia se konají dvakrát týdně.

V novém rozhodnutí o Eurojustu je zaveden institut tzv. stálé koordinace, jejímž cílem je kdykoli přijmout a vyřídit předložené žádosti. Za tímto účelem bude vytvořeno jedno kontaktní místo. Stálá koordinace je tvořena jedním zástupcem z každého členského státu, který bude neustále k dispozici pro plnění svých úkolů.³⁰ „*Dvaceti čtyř hodinová pohotovost umožní provádět i složité operace náročné na koordinaci postupů, jako je přeshraničně sledovaná zásilka, simultánní provádění domovních prohlídek a dalších zásahů včetně koordinace omezení osobní svobody pachatelů v různých členských státech pro účely trestního řízení vedených v odlišných jurisdikcích, případně pro účely výkonu EZR (pozn. Evropský zatýkácí rozkaz).*“³¹

²³ Viz ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 123200814-24, str. 14

²⁴ Viz čl. 2 rozhodnutí o Eurojustu

²⁵ Viz čl. 9 odst. 1 rozhodnutí o Eurojustu

²⁶ V literatuře se setkáme také s označením těchto funkcí jako prezident a viceprezidenti.

²⁷ Viz čl. 28 rozhodnutí o Eurojustu

²⁸ Viz čl. 10 rozhodnutí o Eurojustu

²⁹ Viz čl. 9 jednacího řádu Eurojustu

³⁰ Viz čl. 5a rozhodnutí o Eurojustu

³¹ Viz NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Posílení pravomocí Eurojustu – naděje pro Evropu spolupracující v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*. 7122008358-367, str. 361

Nové rozhodnutí o Eurojustu obsahuje také úpravu národního koordinačního systému Eurojustu, kdy členské státy mají povinnosti určit jednoho nebo více národních zpravodajů. V dřívějším rozhodnutí byla jen stanovena možnost jmenovat národní zpravodaje, zejména pro otázky terorismu.³² Účelem národního koordinačního systému je napomáhat plnění cílů Eurojustu, proto zejména pomáhá sepisovat žádosti o právní pomoc, radí, zda by případ měl být řešen Eurojustem a spolupracuje s národními jednotkami Europolu. Národní koordinační systémy měly být zavedeny do 4. června 2011.³³

Dalším orgánem Eurojustu je sekretariát v čele se správním ředitelem, který má na starosti běžné řízení Eurojustu a plnění rozpočtu a vede zaměstnance.³⁴ Funkční období správního ředitele je pětileté s možností jednoho znovuzvolení, pokud je schváleno kolegiem. Dohled nad správním ředitelem vykonává předseda kolegia.

Dále je třeba zmínit úředníka pro ochranu údajů, jedná se o zvláštního zaměstnance přímo podřízeného kolegiu, který je při výkonu svých povinností nezávislý.³⁵ Zabývá se posuzováním souladu zpracování osobních údajů s ustanoveními rozhodnutí o Eurojustu. Orgán funguje od listopadu 2003. Podobné úkoly jako úředník pro ochranu údajů má ještě nezávislý vně organizační strukturu Eurojustu stojící společný kontrolní orgán. Je tvořen soudci a osobami, jejichž funkce zaručuje dostatečnou míru nezávislosti.³⁶ Hlavním úkolem tohoto orgánu je rozhodovat o odvoláních proti rozhodnutím úředníka pro ochranu údajů.

Zaměstnanci Eurojustu se řídí předpisy určenými pro úředníky a ostatní zaměstnance Evropské unie. Přijímání jsou na základě Služebního řádu úředníků ES.³⁷ Pro Eurojust jsou platné jazykové předpisy Unie.³⁸ Této problematice a otázky přípustnosti soudního přezkumu právních aktů přijatých Eurojustem se týká rozsudek Soudního dvora z 15. března 2005 C-160/03 ve věci Španělsko versus Eurojust. Eurojust vyhlásil výběrová řízení na obsazení různých pracovních pozic, přičemž jako

³² Viz čl. 12 rozhodnutí o Eurojustu 2002/187/JHA

³³ Viz čl. 12 rozhodnutí o Eurojustu

³⁴ Viz čl. 29 odst. 5 rozhodnutí o Eurojustu

³⁵ Viz čl. 17 rozhodnutí o Eurojustu

³⁶ Viz čl. 23 rozhodnutí o Eurojustu

³⁷ Viz čl. 30 rozhodnutí o Eurojustu

³⁸ Viz čl. 31 rozhodnutí o Eurojustu

podmínku stanovil, že vyžadované doklady musí být zaslány v anglickém jazyce a mezi požadavky zařadil povinnost mít znalost angličtiny a francouzštiny. Španělsko podalo 8. dubna 2003 žalobu na neplatnost na základě čl. 230 SES za uchazeče o zaměstnání v Eurojustu, výběrové řízení napadalo z důvodu rozporu s ustanoveními pracovního řádu ostatních zaměstnanců Evropských společenství, s ustanoveními o jazykovém režimu rozhodnutí o Eurojustu a se zákazem diskriminace stanoveným v čl. 12 SES. Eurojust namítal nepřipustnost žaloby pro nedostatek pravomoci Soudního dvora rozhodnout tento případ. Právní normy přijaté Eurojustem nejsou vyjmenované v čl. 230 SES, na kterém byla žaloba Španělska založena. Pravomoc Soudního dvora ve věcech podle Hlavy VI SEU byla dána v čl. 35 odst. 6 a 7 SEU, ani zde však nejsou zahrnuty právní akty Eurojustu. Z těchto důvodů Soudní dvůr rozhodl, že žaloba je nepřipustná. Žalobu by mohli podat jedině sami zaměstnanci podle čl. 91 služebního řádu ES. V této věci zaujal zajímavé stanovisko generální advokát M. Poiares Maduro, v němž vyslovil, že by žaloba měla být uznána za přípustnou a že odmítnutí žaloby by bylo v rozporu s předchozí judikaturou ESD. Posoudit žalobu jako přípustnou by se podle něj dalo na základě čl. 34 a čl. 35 SEU, který je podle něj třeba vykládat tak, že zahrnuje možnost napadnout veškeré právní akty přijaté v rámci hlavy VI SEU. Co se týče meritů věci, generální advokát navrhuje žalobu zamítnout z důvodu, že každá instituce je oprávněna stanovit si pracovní jazyk nebo i více pracovních jazyků a tyto by měl uchazeč o zaměstnání v této instituci ovládat, pokud to vyžaduje řádné plnění jeho úkolů. Přijat by měl být jen bod žaloby týkající se výběrového řízení na pozici knihovníka, ve kterém nebyly stanoveny žádné zvláštní jazykové požadavky, a proto povinnost předložit doklady v anglickém jazyce, která se zde objevila, se jeví generálnímu advokátovi jako neopodstatněná.

2.3 Cíle a úkoly Eurojustu

Eurojust byl zřízen jako instituce Evropské Unie s právní subjektivitou,³⁹ i přesto má pouze podpůrné pravomoci a nenahrazuje práci vnitrostátních orgánů činných v trestním řízení, ale je jim nápomocen při uskutečňování mezinárodní trestní spolupráce.

³⁹ Viz čl. 1 rozhodnutí o Eurojustu

Cíle Eurojustu, jak je zmiňuje článek 3 rozhodnutí o Eurojustu, jsou podpora a zdokonalování koordinace příslušných orgánů členských států při vyšetřování a stíhání, zdokonalování spolupráce příslušných orgánů členských států, zejména usnadňování vyřizování žádostí a rozhodnutí o justiční spolupráci, jiná podpora příslušným orgánům členských států za účelem zvyšování účinnosti jejich činnosti při vyšetřování a stíhání. To se týká závažné trestné činnosti uvedené v článku 4, pokud jsou jí dotčeny minimálně dva členské státy. „*Mimo těchto cílů obecně vymezených v článku 3 Rozhodnutí se Eurojust zaměřuje na výměnu informací o právních úpravách členských států týkajících se trestního řízení a přípravu návrhů a doporučení na změny vnitrostátní i mezinárodní právní úpravy za účelem zlepšení mezinárodní spolupráce v trestních věcech.*“⁴⁰

Eurojust je také často zván na různá zasedání, je tak konstatováno např. v textu výroční zprávy z roku 2005. „*Eurojust je v současné době často konzultován nebo zván na setkání, aby vyjádřil svůj názor na problémy, k nimž může přispět svým odborným zaměřením (jurisdikční spory, návrh rámcového rozhodnutí o organizovaném zločinu, hodnocení EZR, síť společných vyšetřovacích týmů- JIT, boj proti terorismu apod.)*“⁴¹ Za asistence Eurojustu byla přijata celá řada rámcových rozhodnutí, např. 2003/568/SVV o boji proti korupci v soukromém sektoru nebo 2008/841/SVV o boji proti organizované trestné činnosti.

Působnost Eurojustu se z velké části překrývá s působností Europolu,⁴² to znamená, že Eurojust má působnost pro trestné činy, pro které je příslušný Europol a dále pro trestné činy s těmito související. Ostatní trestnou činností se Eurojust může zabývat na základě žádosti příslušného orgánu členského státu.⁴³ Na žádost členského státu může Eurojust také pomáhat při vyšetřování a stíhání trestné činnosti týkající se členského státu a třetího státu, pokud s tímto státem byla uzavřena dohoda o spolupráci, a na žádost členského státu nebo Komise se může zabývat i pomocí při vyšetřování trestné činnosti týkající se tohoto členského státu a Unie.⁴⁴

⁴⁰ Viz KLOUČKOVÁ, S., POLÁK, P. *Eurojust*. In *Justičná revue*, 54, 2002, č. 11, s. 1290 - 1302 [online]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~Main/TArticles.ascx&phContent=~EDL/Journal.ascx&CatId=9189&MID=702>

⁴¹ Viz Výroční zpráva z roku 2005, str. 14

⁴² K tomu blíže v kapitole o vztahu těchto dvou institucí.

⁴³ Viz čl. 4 rozhodnutí o Eurojustu

⁴⁴ Viz čl. 3 odst. 2 a 3 rozhodnutí o Eurojustu

Eurojust plní své úkoly buď jako kolegium, nebo prostřednictvím jednoho nebo více národních členů. Jednání prostřednictvím národních členů je pravidlem, zatímco jednání Eurojustu jako kolegia musí být výslovně stanoveno. Eurojust musí uvádět, jakým způsobem je daný úkol plněn.⁴⁵ „Z porovnání jazykového vyjádření čl. 6 a 7 RoE je zřejmý úmysl zákonodárce přiznat výkonu pravomocí prostřednictvím Kolegia větší váhu. Jediným rozdílem nicméně je, že pokud se příslušné vnitrostátní orgány dotčeného členského státu rozhodnou nevyhovět žádosti Kolegia, jsou povinny informovat Eurojust o důvodech tohoto postupu. Z této povinnosti však existují poměrně široce stanovené výjimky. Jedinou sankcí však zůstává zveřejnění ve výroční zprávě Eurojustu a jediným donucujícím prostředkem Eurojustu je tak potenciální negativní dopad na postoje odborné i laické veřejnosti, který toto zveřejnění přináší.“⁴⁶ Mezi pravomoci Eurojustu jednajících prostřednictvím národních členů, tak jak je vymezuje čl. 6 rozhodnutí o Eurojustu, patří žádání příslušných orgánů členských států, aby zahájily vyšetřování nebo stíhání určitých činů, souhlasily s tím, že jeden z nich je schopen vést vyšetřování lépe, koordinovaly příslušné orgány dotyčných členských států, sestavily společný vyšetřovací tým, poskytly Eurojustu pro něj potřebné informace nebo přijaly zvláštní vyšetřovací postupy. Dále může Eurojust prostřednictvím národních členů zajišťovat, aby se příslušné orgány členských států navzájem informovaly o vyšetřování a stíhání, na žádost orgánů členských států jim může pomáhat při zajišťování koordinace vyšetřování, napomáhat ke zdokonalování koordinace, spolupracovat a radit se s Evropskou justiční sítí, se souhlasem kolegia pomáhat při vyšetřování a stíhání týkajících se jen jednoho členského státu. Pokud Eurojust jedná jako kolegium, je v jeho pravomoci navíc pomáhat Europolu, poskytovat mu především stanoviska na základě jím provedených analýz, zajišťovat logistickou podporu, kterou může být zejména překladatelská, tlumočnická a organizační pomoc při koordinačních schůzkách a vydávat nezávazná písemná stanoviska týkající se buď kompetenčních sporů, nebo nahlášených obtíží a odmítnutí při vyřízení žádostí a rozhodnutí o justiční spolupráci.⁴⁷

Počet případů předkládaných Eurojustu rok od roku stoupá. Zatímco Pro-Eurojustu bylo předloženo přes 180 případů, v roce 2011 řešil Eurojust již

⁴⁵ Viz čl. 5 rozhodnutí o Eurojustu

⁴⁶ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 181

⁴⁷ Viz čl. 7 rozhodnutí o Eurojustu

1441 případů. Nejvíce zastoupenými oblastmi trestné činnosti řešené Eurojustem jsou podvody a obchodování s drogami. Eurojust kvalifikoval případy na bilaterální a multilaterální, od roku 2006 bylo toto třídění změněno na standardní a složité případy.⁴⁸ „Případy byly klasifikovány podle různých hledisek: povaha pomoci vyžadované od Eurojustu, počet zúčastněných států, pracovní zátěž národních členů z těchto států, závažnost trestných činů, doba poskytování požadované pomoci a výsledek této pomoci.“⁴⁹ Roste i počet koordinačních schůzek pořádaných Eurojustem, řada z nich se koná i za účasti třetích států a dalších unijních agentur spolupráce v trestních věcech, zejména Europolu. Eurojust každoročně pořádá i řadu strategických setkání. „Přes svou krátkou historii již Eurojust prokázal, že je na úseku spolupráce v trestním řízení na úrovni EU nejdůležitější institucí. Na druhou stranu naplňování původního hlavního cíle Eurojustu, tedy boje se závažnou mezinárodní organizovanou trestnou činností dotýkající se více jak dvou členských států, zůstává poněkud za očekáváním, když hlavní náplň práce Eurojustu zůstává nadále odstraňování blokad, k nimž dochází při vyřizování žádostí o bilaterální mezinárodní právní pomoc mezi členskými státy.“⁵⁰ Mezi hlavní příčiny zmiňovaných blokad patří nedostatek náležitostí žádostí, nedostatečné určení příjemce žádostí, problémy s překladem nebo různé definování skutkových podstat trestných činů v jednotlivých členských státech a neexistence centrálních registrů identifikace bankovních účtů a jiného majetku.⁵¹

2.4 Budoucnost Eurojustu

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, je v Lisabonské smlouvě zmíněna možnost přijmout nařízení, kterým by byla dána příležitost rozšířit pravomoc Eurojustu na zahajování trestního stíhání a rozhodování kompetenčních sporů. Toto nařízení

⁴⁸ Podrobnosti o počtu předaných případů, o druzích trestné činnosti, kterých se případy týkaly, o dožadujících a dožádaných státech a další statistiky jsou uvedeny v jednotlivých Výročních zprávách Eurojustu.

⁴⁹ Viz Výroční zpráva Eurojustu z roku 2006, str. 26

⁵⁰ Viz TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, Richard KRÁL a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, str. 209

⁵¹ Viz Výroční zpráva Eurojustu z roku 2011, str. 13 a 14

by také mohlo stanovit způsoby zapojení Evropského parlamentu a vnitrostátních parlamentů do hodnocení činností Eurojustu.⁵²

Jedním z problémů Eurojustu je současná podoba jeho struktury. „Charakteristická pro Eurojust je též skutečnost, že „každý dělá všechno“. Každý národní člen se tak kromě práce na jednotlivých případech zabývá i vytvářením projektů Eurojustu, marketingem činnosti instituce, organizací přednášek a konferencí, pracemi na reformních návrzích vnitřních právních předpisů Eurojustu, aj.“⁵³ Členské státy tedy uvažují o změně organizační struktury, především přenesením úkolů administrativní povahy na podpůrný personál.

V roce 2009 byla vytvořena pracovní skupina o budoucím vývoji Eurojustu zabývající se možnostmi naznačenými v čl. 85 a 86 Smlouvy o fungování Evropské unie. Tato pracovní skupina se v následujících letech často scházela a pořádala různé semináře o budoucnosti Eurojustu. Podívejme se blíže, jaké problémy se řešily na jednom z takových seminářů, a to na tom konaném v květnu 2011 v Budapešti.⁵⁴ Na tomto seminář bylo profesorem Johnem A.E. Vervaelem zdůrazněno, že Eurojust je subjektem EU spadajícím do oblasti svobody, bezpečnosti a práva, nikoli pouze mezivládním orgánem. Navrhována byla změna organizační struktury Eurojustu.⁵⁵ Setkáme se zde s názorem, že Eurojust by měl vyvíjet svou činnost i při odhalování zvyklostí, které se vyskytují ve spáchaných trestných činech, zejména co se týče organizovaného zločinu. Eurojust by měl mít pravomoc vydávat závazné právní akty. Je také nutné ještě více zlepšit vztahy Eurojustu s dalšími institucemi trestní spolupráce. Zmíněna je i potřeba soudní kontroly Evropolu prostřednictvím Eurojustu, vzhledem k tomu, že činnost Evropského policejního úřadu se může dotýkat i lidských práv. Další

⁵² Viz čl. 85 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie

⁵³ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 215

⁵⁴ Viz EUROJUST. *Zpráva ze strategického semináře „Eurojust: New perspectives in judicial cooperation“* [online]. 2011 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejstrategicmeetings/Eurojust%20-%20New%20perspectives%20in%20judicial%20cooperation.%20May%202011/14428-2011-09-21-EN.pdf>

⁵⁵ Více k tomuto viz EUROJUST. *Zpráva ze strategického semináře „Eurojust: New perspectives in judicial cooperation“* [online]. 2011 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejstrategicmeetings/Eurojust%20-%20New%20perspectives%20in%20judicial%20cooperation.%20May%202011/14428-2011-09-21-EN.pdf>, str. 8

příspěvky semináře dokládaly na konkrétních případech nedostatky v právní úpravě a v efektivitě činnosti Eurojustu. Jeden z nich zmiňuje neochotu členských států zahajovat vyšetřování, když k němu byl dán podnět ze strany Eurojustu. V rámci semináře se konala řada workshopů zaměřených na různé aktuální problémy a možnosti budoucího vývoje Eurojustu, např. zahajování vyšetřování Eurojustem, koordinační úlohy Eurojustu. Nejpodstatnějším workshopem pro účely této diplomové práce byl ten týkající se vztahů s dalšími subjekty. Co se týče vztahu s Europolem, důležitým se jeví být posílení operativní spolupráce mezi Eurojustem a Europolem, vyhnutí se překrývání koordinační úlohy, prohloubení výměny informací. Vztahy s OLAF by měly být zintenzivněny, zlepšena by měla být i vzájemná výměna informací.

2.4.1 Úřad evropského veřejného žalobce

V Lisabonské smlouvě je stanovena možnost jednomyslným rozhodnutím Rady po souhlasu Evropského parlamentu učinit formou nařízení z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce, který by byl příslušný pro boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie, příslušnost by mohla Evropská rada rozšířit na boj proti závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem.⁵⁶ Projekt vytvoření Úřadu evropského veřejného žalobce byl však nastíněn mnohem dříve, a to zejména v dokumentu Corpus Juris⁵⁷ a v Zelené knize o trestněprávní ochraně finančních zájmů Společenství a o vytvoření Evropského veřejného žalobce vydané Komisí v roce 2001⁵⁸. *„Zatímco Corpus Juris a koncepce Komise počítaly se zřízením ÚEVŽ takřka na zelené louce, SÚE (pozn. Smlouva o Ústavě pro Evropu) a následně RS (pozn. Lisabonská smlouva) uvádí, že ÚEVŽ by měl být vytvořen z Eurojustu. V úvahu tak přichází řada scénářů, například vytvoření ÚEVŽ jako transformovaného*

⁵⁶ Viz čl. 86 Smlouvy o fungování Evropské unie

⁵⁷ Jde o studii z roku 1997 vypracovanou na základě požadavků Komise a Evropského parlamentu nezávislými experty v čele s profesorkou Mireille Delmas-Martyovou. Předmětem studie je ochrana finančních zájmů Evropské unie. Zahrnuje úpravu trestního práva hmotného, kde jsou vymezeny podmínky trestní odpovědnosti, skutkové podstaty osmi trestných činů proti finančním zájmům EU, katalog sankcí, i trestního práva procesního, která obsahuje právě představu o vytvoření Úřadu evropského veřejného žalobce. V roce 2000 byla zveřejněna nová verze Corpus Juris (známá také jako Florentská verze či Corpus Juris 2000), která byla doplněna o rozbor slučitelnosti pravidel obsažených v Corpus Juris a právních řádů členských států.

⁵⁸ Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor (COM/2001/0715 final)

*Eurojustu, koncepce evropského veřejného žalobce jako dalšího člena Eurojustu, nebo ÚEVŽ jako úřadu nadřízeného Eurojustu.*⁵⁹

Hodnocení přeměny Eurojustu v Úřad evropského veřejného žalobce přináší Světlana Kloučková a Jaroslav Fenyk ve své knize Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech: *„Transformace Eurojustu také není právě nejšťastněji zvoleným řešením, protože Eurojust je koncipován jako jednotka koordinace vzájemné pomoci a nikoli jako orgán činný v trestním řízení. Jeho působnost je proto ve vztahu k onomu zcela odlišná a z tohoto pohledu označení „transformace“ nezní příliš smysluplně. Navíc, což je poměrně kuriózní, tvůrci Eurojustu (Rada EU) byli původně zásadně proti zřízení evropského žalobce v jakékoli podobě a vyzdvihovali údajné výhody koordinace nově vzniklého Eurojustu.*⁶⁰ Existenci obou institucí zároveň naopak nedoporučuje Christine Van den Wyngaert. Uvádí, že by tak přibyl jen další orgán s podobnými úkoly a docházelo by ke sporům o příslušnost a *„mnoho času a energie by bylo ztraceno koordinováním koordinátorů.*⁶¹ S tímto názorem do jisté míry souhlasím, je zbytečné, aby Eurojust a ÚEVŽ fungovaly jako zcela oddělené instituce, vhodné by bylo určité propojení obou institucí s přesně vymezenými úkoly a pravomocemi každé z nich. Protože evropský veřejný žalobce, alespoň zpočátku, nebude mít působnost ve všech okruzích trestné činnosti, ve kterých působí Eurojust, ale jen v oblasti ochrany finančních zájmů Evropské unie, není ideálním řešením ani transformace Eurojustu v ÚEVŽ.

Projekt Evropského veřejného žalobce a koncepce Eurojustu byly vlastně ve svém počátku konkurenčními návrhy. Návrh Komise na vytvoření Evropského veřejného žalobce s přímými vynucovacími pravomocemi byl mnohem odvážnější. Jeho podstatou by byla totiž vertikální spolupráce, která se v oblasti spolupráce v trestních věcech nevyužívá. *„Tradiční postupy spolupráce by byly na území členských států nahrazeny přímým jednáním Evropského veřejného žalobce, proto by zde nebyl prostor*

⁵⁹ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 222

⁶⁰ Viz KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 123

⁶¹ Viz VAN DEN WYNGAERT, Christine. Eurojust and the European Public Prosecutor in the Corpus Juris Model: Water and Fire. In: WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, str. 227 *„Too much time and energy would be wasted in co-ordinating the co-ordinators.“*

pro postupy, jako je extradice, soudní pomoc, atd. Příkazy Evropského veřejného žalobce nebo rozkazy doručené národními soudci na žádost Evropského veřejného žalobce by byly přímo vykonatelné v celém Evropském společenství. Ve vertikálním systému by nebylo možné odmítnutí nebo nevykonání, tak jak to lze v systému horizontální spolupráce mezi státy, dokonce i v době po konferenci v Tampere, kde se vzájemné uznávání stalo pravidlem.⁶² Na mezivládní konferenci v Nice v roce 2000 byl koncept Evropského veřejného žalobce (a jeho zařazení do nového čl. 280a Smlouvy o ES) odmítnut ve prospěch Eurojustu, který tak byl zahrnut do čl. 29 a čl. 32 Smlouvy o Evropské unii.

V návrhu ÚEVŽ v Corpus Juris je ustanoveno, že by mělo jít o nezávislý orgán patřící do prvního pilíře struktury EU. Byl by složený z ředitele sídlícího v Bruselu a evropských delegovaných veřejných žalobců působících v jednotlivých členských státech, přičemž by každý členský stát měl jednoho či více těchto zástupců. Ředitel by byl jmenovaný Radou na návrh Komise se souhlasem Evropského parlamentu. Jeho funkční období by bylo šestileté bez možnosti znovuzvolení. Delegovaní evropští žalobci by byli jmenováni ředitelem na základě nominace členským státem svého původu. Pro účely ÚEVŽ by všechna území členských států EU tvořila jednu právní oblast.

Hlavním úkolem Úřadu by mělo být zastupování veřejné žaloby před národními soudy. Trestné činy by bylo možné stíhat před kterýmkoli soudem nacházejícím se na území Evropské unie podle následujících kritérií: před tím soudem, který by umožnil dobrý výkon justice, před soudem ve státě, v němž byla nalezena většina důkazů, před soudem ve státě obviněného či před soudem státu, ve kterém došlo k nejvýraznějšímu ekonomickému dopadu trestné činnosti. V okruhu působnosti ÚEVŽ

⁶² Viz VAN DEN WYNGAERT, Christine. Eurojust and the European Public Prosecutor in the Corpus Juris Model: Water and Fire. In: WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, str. 215 „Traditional co-operation procedures would be substituted by direct action by the European Public Prosecutor on the territory of the Member States, and consequently there would be no need for procedures such as extradition, judicial assistance, and so on. Orders of the European Public Prosecutor, or warrants delivered by national judges on the request of the European Public Prosecutor, would be directly enforceable throughout the European Community. There would, in the vertical system, be no grounds for refusal or for non-execution, as they exist in the case of horizontal co-operation between states, even in the post-Tampere era where mutual recognition is becoming the rule.“

by měly být trestné činy vyjmenované ve zvláštní části Corpus Juris⁶³, pokud by byl takový případ řešen národním orgánem, musel by být spis ihned postoupen ÚEVŽ. Úřad by měl kopírovat pravomoci připadající národním státním zástupcům. Evropsští veřejní žalobci by měli působit v přípravném řízení- dohlížet na vyšetřování, zahajovat, zastavovat trestní stíhání a zejména podávat obžalobu, dále by byli odpovědní za nařízení a kontrolu výkonu rozhodnutí. Bylo by mu umožněno činit všechny vyšetřovací úkony s výjimkou těch donucovacích.

Proti rozsudku by měla být možnost odvolat se jak k národnímu soudu, u nichž probíhá proces podle národních pravidel, tak k Evropskému soudnímu dvoru. ÚEVŽ by měl být informován o všech činech, které by mohly naplňovat skutkovou podstatu trestných činů spadajících do jeho působnosti. „*Povinnost informovat Úřad mají jednak národní orgány (policie, veřejná žaloba- státní zastupitelství či prokuratura, zaměstnanci správních úřadů- daňových, celních) a jednak unijní orgány, jako je zvláště Úřad pro boj proti podvodným jednáním (OLAF). Informace mohou být také podávány formou oznámení občanů nebo formou stížnosti Evropské komise.*“⁶⁴

Soudní dozor nad evropskými veřejnými žalobci by měli vykonávat tzv. soudci svobod působící u vnitrostátních soudů, u kterých by fungovali evropsští delegovaní veřejní žalobci. Soudci svobod by potvrzovali rozhodnutí o podání obžaloby, kontrolovali by legalitu celého vyšetřování a dávali by souhlas k donucovacím vyšetřovacím úkonům. Členské státy by si určily osobu zodpovědnou za vyřizování příkazů pro ÚEVŽ. Byl by jí vyšetřující soudce, soud přípravného řízení či zvlášť k tomu určený soudce. Příkazy soudce svobod by měli být vynutitelné na celém území Unie. I tím se liší myšlenka evropského veřejného žalobce od současného modelu horizontální spolupráce, kde je nutné využít institutu dožádání, i když po konferenci v Tampere díky nástrojům jako je evropský zatýkácí rozkaz, dochází k určitému přibližování obou modelů.

⁶³ Jedná se o tyto trestné činy: podvod proti finančním zájmům Evropských společenství, podvod ve sféře volné soutěže, praní špinavých peněz a podílnictví, zločinné spolčení, pasivní a aktivní korupce, zpronevěra fondů, zneužití pravomoci a vyzrazení služebního tajemství.

⁶⁴ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 310

Ve výše zmiňované Zelené knize došlo k drobným úpravám konceptu Úřadu evropského veřejného žalobce. Zelená kniha hovoří o náměstcích, místo o evropských delegovaných veřejných žalobcích, zdůrazňuje úlohu EVŽ v ochraně základních lidských práv a svobod a zabývá se i vztahy Úřadu s orgány a jinými institucemi Evropské unie. Zelená kniha také rozšiřuje výčet trestných činů v Corpus Juris o padělání eura.

Mezi Eurojustem a Úřadem evropského veřejného žalobce je celá řada odlišností, některé z nich byly již zmíněny výše. Jeden ze zásadních rozdílů uvádí Christine Van den Wyngaert: „*Zatímco Eurojust nepotřebuje harmonizované právní předpisy definující trestné činy, tresty a postupy vyšetřování a stíhání trestných činů, Evropský veřejný žalobce naopak vyžaduje unifikovanou legislativu v okruhu trestných činů, které spadají do jeho působnosti: jednotné definice trestných činů a trestů budou nezbytné, stejně jako shodné vymezení principů obecného trestního práva týkajících se těchto trestných činů (odpovědnosti právnických osob, pokusu, spoluúčasti, souběhu trestů)*“.⁶⁵ Eurojust také na rozdíl od Evropského veřejného žalobce nevyžaduje přenesení národní suverenity, které by se u EVŽ projevilo v oblasti ochrany lidských práv a pravomoci státu rozhodnout, které trestné činy bude stíhat.

Poté, co nabyla platnosti Lisabonská smlouva, začala na univerzitě v Lucemburku pracovat skupina odborníků na evropské trestní právo pod vedením profesorky Katalin Ligeti s cílem navrhnout, jak by měl Úřad evropského veřejného žalobce fungovat. Tato skupina se nejprve zabývala porovnáváním systémů státních zastupitelství (prokuratur) členských států, následně vypracovala modelová pravidla fungování ÚEVŽ.⁶⁶ Bohužel v těchto modelových pravidlech není obsažen vztah Úřadu a Eurojustu. Modelová pravidla se v mnohém shodují s již dříve navrženou úpravou v Corpus Juris, např. v tom, že ÚEVŽ by měl být nezávislým nadnárodním

⁶⁵ Viz VAN DEN WYNGAERT, Christine. Eurojust and the European Public Prosecutor in the Corpus Juris Model: Water and Fire. In: WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, str. 222 *Whereas Eurojust does not need harmonized legislation defining offences, sanctions, and procedures to investigate and prosecute them, the European Public Prosecutor, on the contrary, would require unified legislation in the limited field of the crimes over which he has jurisdiction: uniform definitions of crimes and penalties would be necessary, as well as principles of general criminal law relating to these crimes (liability of legal persons, attempt, complicity, accumulation of sentences)*.

⁶⁶ Viz *Model rules for the procedure of the EPPO* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://eppo-project.eu/design/eppodesign/pdf/converted/index.html?url=d7bf5b9a999f5d266c34ece7ddcb5efd.pdf&search=>

orgánem Evropské unie, na starosti by měl mít vyšetřování a podávání obžaloby v případech týkajících se finančních zájmů EU. Území EU by mělo pro účely Úřadu tvořit jeden právní prostor. Všechny národní úřady i orgány EU by měly mít povinnost informovat Úřad o případech spadajících do jeho pravomoci. Vnitrostátní orgány by pak již nebyly oprávněny daný případ vyšetřovat. Rozhodnutí Úřadu dotýkající se práv jednotlivce by měla být přezkoumatelná u Soudního dvora EU. V obecné části modelových pravidel jsou dále vypočtena práva podezřelých osob. Další část je věnována fázi vyšetřování. Úřad by měl být oprávněn zahajovat vyšetřování, měl by moci využívat nedonucovací opatření (např. vyslýchat podezřelého a svědky) i ta donucovacího charakteru, ať už vyžadují předchozí souhlas soudce (např. zatčení podezřelého) či nikoli (např. předvolávat svědky a podezřelé). Ve třetí části jsou uvedena pravidla pro trestní stíhání a podání obžaloby.

Další⁶⁷ návrh fungování Úřadu evropského veřejného žalobce byl vytvořen z iniciativy Španělska. Jeho tvůrci se zabývali i vztahy ÚEVŽ a Eurojustu- delegování evropští žalobci by mohli být zároveň národními členy Eurojustu, nebo by mohly obě instituce úzce spolupracovat, či by obě instituce mohly sdílet sekretariát.⁶⁸

Přípravné práce ohledně vytvoření Úřadu evropského veřejného žalobce byly podnikány také Evropskou komisí. Ta ve svém plánu prací ze září roku 2011 týkajícím se návrhu vytvoření ÚEVŽ určila předpokládané datum přijetí nařízení upravujícího ÚEVŽ členskými státy na druhou polovinu roku 2013.⁶⁹ Očekává se, že Komise předloží návrh nařízení v červnu 2013.

⁶⁷ Aktivní v tomto směru je i Eurojust, který v září roku 2010 v belgických Bruggách uspořádal strategický seminář týkající se vytvoření ÚEVŽ z Eurojustu.

⁶⁸ Více viz *European Public Prosecutor Working Group Conclusions* [online]. 2011 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.fiscal.es/Fiscal-especialista/Cooperaci%C3%B3n-Internacional/Documentos-y-normativa.html?buscador=0&c=Page&cid=1242052739033&codigo=FGE_&newPagina=5&numelempag=5&pagename=PFiscal%2FPPage%2FFGE_pintarDocumentosEspecialista

⁶⁹ Viz EVROPSKÁ KOMISE. *Roadmap: Proposal on the establishment of a European Public Prosecutor's office (EPPO) for the protection of the EU financial interests from Eurojust* [online]. 2011 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/2013_just_007_eppo_for_protection_of_eu_financial_interests_en.pdf

3. Vztahy Eurojustu a dalších institucí trestní spolupráce EU

Pro řádné a účinné fungování spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie je nutné, aby instituce této spolupráce, a to jak té justiční, tak i policejní, mezi sebou navzájem navazovaly určité vztahy. Pavel Zeman ve svém článku otištěném v časopise *Trestní právo* zmiňuje tři formy spolupráce mezi Eurojustem a dalšími subjekty.⁷⁰ První formou je ustavení tzv. kontaktních bodů, v této formě spolupráce Eurojust vysílá do třetího subjektu osobu, kterou žádá o pomoc nebo naopak tato osoba žádá o pomoc Eurojust, nemůže zde docházet k výměně osobních údajů. Další formou spolupráce je uzavření memoranda o porozumění, ve kterém může být zahrnuta možnost výměny osobních údajů, ale omezeně. A poslední, třetí formou je sjednání dohody o spolupráci, kde funguje výměna osobních údajů a je ustaven styčný prokurátor, o takových dohodách se zmiňuje i rozhodnutí o Eurojustu a bude o nich psáno v dalších odstavcích této práce.

O důležitosti vzájemné kooperace svědčí i to, že úzké vztahy mezi Eurojustem a Evropskou justiční sítí i Evropským policejním úřadem jsou předpokládány primárním právem Evropské unie⁷¹. Kromě toho jsou vztahy mezi těmito institucemi zakotveny v jejich zřizovacích dokumentech. Rozhodnutí o Eurojustu zmiňuje potřebu úzkých vztahů s Evropskou justiční sítí v bodě 19 preambule a v čl. 25a, v bodě 21 preambule je vyjádřena nutnost posílit spolupráci s Europolem, Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) a dalšími. Klíčovými články rozhodnutí o Eurojustu upravující vztahy s třetími subjekty jsou čl. 26 a čl. 26a. Článek 26 se zabývá spoluprací Eurojustu s institucemi Evropské unie, v tomto ustanovení je stanovena nutnost navázat vztahy s Evropským policejním úřadem (Europol), Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF), Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Frontex), Radou EU a s Evropskou sítí pro justiční vzdělávání. V článku 26a jsou stanoveny možnosti spolupráce se subjekty mimo Evropskou unii, tedy se třetími státy a mezinárodními organizacemi. Dále je třeba zmínit také čl. 27, který se zabývá předáváním údajů mezi Eurojustem a jinými subjekty, a čl. 27a, který zmiňuje možnost vysílat styčné zástupce do třetích států

⁷⁰ Viz ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 123200814-24, str. 19

⁷¹ Viz čl. 85 odst. 1 a čl. 88 odst. 2 písm. b) Smlouvy o fungování EU

Eurojust má s řadou institucí uzavřeny dohody o spolupráci tak, jak jsou předpokládány rozhodnutím o zřízení Eurojustu. Tyto dohody se mohou týkat především výměny informací a vysílání styčných důstojníků do Eurojustu, ohledně úpravy ochrany osobních údajů musí být konzultovány se společným kontrolním orgánem a podléhají schválení Rady EU kvalifikovanou většinou.⁷² Eurojust má uzavřeny následující dohody- Dohodu s Europolem z roku 2010, která nahradila dohodu z roku 2004, Praktickou dohodu o úpravě spolupráce mezi Eurojustem a OLAF z roku 2008, Memorandum o porozumění s Evropskou justiční vzdělávací sítí (EJTN) z roku 2008 a Memorandum o porozumění s Evropskou policejní akademií (CEPOL) z roku 2009.

Dohody zmíněné v předchozím odstavci může Eurojust uzavírat i se třetími státy a mezinárodními organizacemi.⁷³ Eurojust tedy spolupracuje i se státy, které nejsou členy Evropské unie- s Chorvatskem, Islandem, Švýcarskem, Norskem, USA a Makedonií. Má také uzavřeny dohody s některými součástmi mezinárodních organizací, a to s Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) a s IberRed (Latinskoamerickou sítí pro justiční spolupráci). V řadě států má Eurojust své kontaktní body, např. v Srbsku, Rusku, Turecku, Brazílii, Thajsku či v Japonsku.

3.1 Vztah Eurojustu a Evropské justiční sítě

3.1.1 Evropská justiční síť

Evropská justiční síť byla založena společnou akcí 98/428/SVV z 29. června 1998 v reakci na doporučení č. 21 akčního plánu pro boj proti organizované trestné činnosti, který byl přijat Radou 28. dubna 1997. Fungovat pak začala 25. září 1998 a stala se tak první institucí justiční spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie. Dne 16. prosince 2008 byl přijat nový právní předpis upravující činnost Evropské justiční sítě, a to rozhodnutí Rady 2008/976/SVV o Evropské soudní síti.

⁷² Viz čl. 26 odst. 2 rozhodnutí o Eurojustu

⁷³ Viz čl. 26a odst. 2 rozhodnutí o Eurojustu

Jedná se o síť národních kontaktních bodů, které jsou vybírány z ústředních orgánů členských států⁷⁴ zodpovědných za mezinárodní justiční spolupráci a dalších orgánů se zvláštními úkoly v oblasti mezinárodní justiční spolupráce. Tato kontaktní místa musejí být jazykově vybavena tak, aby byla alespoň částečně zajištěna komunikace mezi kontaktními body v různých členských státech. Každý stát jmenuje technického a národního zpravodaje. Další kontaktní místo vytváří Komise v rámci oblastí své působnosti. Tímto kontaktním bodem je OLAF, toto jeho postavení je však sporné, protože působí jako orgán správního vyšetřování, které spadá do oblasti správního, nikoli trestního práva. Počet kontaktních míst zřizovaných jednotlivými členskými státy je různý. „Četnost kontaktních míst se liší v závislosti na koncepci daného členského státu. Zatímco některé státy preferují centralizaci a soustředění kontaktních míst pouze do ústředních justičních orgánů, jako jsou ministerstva spravedlnosti a ústřední orgány veřejné žaloby (např. koncepce Spojeného království, Belgie, ČR), jiné státy vycházejí z regionálního rozdělení na obvody soudů.“⁷⁵ Za správu Evropské justiční sítě odpovídá sekretariát.⁷⁶ Sekretariát Evropské justiční sítě má také na starosti zpřístupňování určitých informací kontaktním místům a justičním orgánům členských států.⁷⁷

Cílem Evropské justiční sítě je usnadňování přímého styku mezi orgány členských států EU podílejícími se na stíhání závažné trestné činnosti a poskytování právních a jiných praktických informací umožňujících efektivnější justiční spolupráci.⁷⁸ „Její smyslem je především výměna informací mezi justičními orgány členských států, které zpravidla nebudou použitelné v trestním řízení, ale poskytnou dožadujícímu státu základní údaje, na základě nichž pak může o řádnou právní pomoc požádat.“⁷⁹ Evropská justiční síť pořádá nejméně třikrát ročně plenární jednání, jejichž účelem je výměna zkušeností o fungování Sítě a debata o právních a praktických obtížích

⁷⁴ Jsou zřizována zejména na ministerstvech spravedlnosti či orgánech veřejné žaloby, případně jimi mohou být také styční soudci, pokud jsou zřízeni.

⁷⁵ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 170

⁷⁶ Viz čl. 2 rozhodnutí o Evropské soudní síti

⁷⁷ Viz čl. 7 rozhodnutí o Evropské soudní síti

⁷⁸ Viz čl. 4 rozhodnutí o Evropské soudní síti

⁷⁹ Viz FENYK, Jaroslav a Ján SVÁK. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, str. 55

vznikajících při justiční spolupráci, případně o možných legislativních změnách.⁸⁰ „Tyto kontaktní body jsou aktivními prostředníky v řetězci justiční spolupráce a jejich činnosti vychází z výměny informací a z neformálních kontaktů s cílem usnadnit a urychlit plnění žádostí o vzájemnou právní pomoc, poskytovat podporu při výkonu EZR (pozn. Evropský zatýkací rozkaz) a poskytovat kompetentním vnitrostátním orgánům právní a praktické informace o trestních věcech.“⁸¹

Evropská justiční síť také vytvořila řadu databází užitečných při mezinárodní spolupráci v trestních věcech. Velmi hodnotnou je databáze nazvaná Evropský soudní atlas o vzájemné právní pomoci v trestních věcech, jejímž účelem je pomoci s vyhledáváním orgánů členských států příslušných pro přijímání žádostí o vzájemnou právní pomoc. Atlas je k dispozici na internetových stránkách EJS a je spravován sekretariátem Evropské justiční sítě. Dalšími databázemi jsou např. tzv. fiches belges, kde jsou shromažďovány informace o procesních úkonech v jednotlivých členských státech, a Kompendium, což je pomocník při vytváření žádostí o právní pomoc, který je na internetových stránkách EJS dostupný od 14. ledna 2008.

3.1.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a EJS

Eurojust i Evropská justiční síť jsou institucemi Evropské unie, jejichž cílem je usnadňování justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy EU. Eurojust na rozdíl od EJS dosahuje tohoto cíle prostřednictvím koordinace vyšetřování a trestního stíhání závažných trestných činů na multilaterální úrovni, Evropská justiční síť podporuje zejména dvoustrannou spolupráci mezi státy. Eurojust se nicméně zabývá i řešením případů kooperační povahy. „Jednotliví národní členové Eurojustu v případě, že je jim předložen případ kooperační povahy většinou neodkází žádající orgán na EJN (pozn. Evropská justiční síť). Věc buď vyřeší sami, anebo interním postupem přes kontaktní místo EJN s tím, že žádajícímu orgánu následně komunikují výsledek. Z hlediska jejich postavení a důvěry jejich vnitrostátních orgánů je takovýto postup pochopitelný, nicméně odvádí Eurojust od plnění jeho hlavního úkolu, kterým je

⁸⁰ Viz čl. 5 rozhodnutí o Evropské soudní síti

⁸¹ Viz Výroční zpráva Eurojustu pro rok 2006, str. 16

koordinace vyšetřování případů organizované mezinárodní trestné činnosti.“⁸² Potřeba přesného vymezení pravomocí je pro obě instituce stěžejní, aby nedocházelo ke zbytečným nesrovnalostem, plýtvání úsilí na potenciální práci na stejných případech a aby byla zajištěna řádná výměna relevantních informací. Eurojust pro tento případ na začátku své existence v roce 2002 vytvořil i jakýsi manuál⁸³, ale nutnost se tímto vymezením zabývat trvala a nadále trvá.

Eurojust má právní subjektivitu, což znamená, že může jednat navenek svým jménem a uzavírat dohody se třetími státy a mezinárodními organizacemi, EJS tuto možnost nemá, neboť jí právní subjektivita udělena nebyla. Evropská justiční síť je založena na dobrovolnosti a neformálnosti, zatímco Eurojust vykazuje jisté znaky formálnosti.

Eurojust má své sídlo v Haagu a v tomto sídle pracují všichni národní členové, zatímco EJS je tvořena kontaktními body rozptýlenými po celém území Evropské unie. Do sídla Eurojustu v Haagu byl umístěn sekretariát Evropské justiční sítě, který zde funguje jako samostatná jednotka s možností využívat administrativní zdroje Eurojustu a od roku 2003 tvoří součást zaměstnanců Eurojustu.⁸⁴

3.1.3 Vzájemný vztah

Spolupráce Eurojustu s Evropskou justiční sítí je samotným Eurojustem považována za „nejdůležitější justiční partnerství.“⁸⁵ „Úzký vztah mezi Eurojustem a Evropskou justiční sítí je přirozený, neboť jejich funkce a aktivity se vzájemně doplňují. Eurojust a Evropská justiční síť jednají na stejné úrovni, přímo a bezprostředně v rámci justiční spolupráce“⁸⁶

⁸² Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 193

⁸³ Viz Výroční zpráva Eurojustu z roku 2002, str. 24

⁸⁴ Viz čl. 25a odst. 1 písm. b) rozhodnutí o Eurojustu

⁸⁵ Viz Výroční zpráva z roku 2006, str. 5

⁸⁶ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 306

Vztah mezi těmito dvěma institucemi je od Niceské smlouvy předvídan i primárním právem EU.⁸⁷ Spolupráce je také zakotvena ve zřizovacích dokumentech jednak v čl. 25a rozhodnutí o Eurojustu a jednak v čl. 10 rozhodnutí o Evropské justiční síti. V textu těchto rozhodnutí je uvedeno, že mají být udržovány velmi úzké vztahy, založené na konzultacích a doplňkovosti, zejména mezi národním členem, kontaktními místy EJS tohoto členského státu a národními zpravodaji pro Eurojust a Evropskou soudní síť. Národní členové mají povinnost informovat kontaktní místa Evropské justiční sítě o všech případech, které by mohla EJS řešit lépe. Na schůze kolegia Eurojustu mohou být přizvána kontaktní místa EJS⁸⁸, aby vyjádřila svůj pohled, sdílela své zkušenosti a diskutovala záležitosti společného významu, také se vyjadřují k administrativním a rozpočtovým otázkám.⁸⁹

Privilegovaný vztah platil i mezi EJS a Pro-Eurojustem. Kontaktní místa EJS podporovala Pro-Eurojust, národní členové se účastnili schůzí kontaktních míst ve svých státech, byl vytvořen společný propagační leták těchto dvou institucí a byl probírán vztah budoucího Eurojustu a EJS.⁹⁰

V roce 2004 byl vytvořen tým zabývající se vztahy Eurojustu k Evropské justiční síti a styčným soudcům. „*Jeho cíli (pozn. pro rok 2005) bylo (1) vytvořit vhodnou institucionální vazbu a komunikační kanál mezi členy EJS, jejich sekretariátem a styčnými soudci na jedné a kolegiem Eurojustu na druhé straně, (2) nalézt praktické prostředky pro zlepšování spolupráce mezi EJS, styčnými soudci a Eurojustem za účelem zvýšení jejich efektivity, vyvarovat se duplicity v činnosti a přesahu jejich závazků v jednotlivých případech a (3) vybudovat účinnou komplementaritu mezi členy EJS, styčnými soudci a Eurojustem.*“⁹¹ Týmu se podařilo mimo jiné upevnit vztah mezi oběma institucemi.

V roce 2008 byla pro obě instituce přijata nová rozhodnutí, v obou byla zmíněna potřeba ještě více zintenzivnit spolupráci těchto institucí. Dva roky poté, tedy v roce

⁸⁷ Článek 31 odst. 2 Smlouvy o Evropské unie stanovuje, že: „*Rada podporuje spolupráci prostřednictvím Eurojustu tím, že: c) usnadňuje úzkou spolupráci Eurojustu s Evropskou soudní sítí, zejména proto, aby byl usnadněn výkon dožádání a žádostí o vydání.*“

⁸⁸ Viz čl. 10 odst. 3 jednacího řádu Eurojustu

⁸⁹ Viz čl. 19 odst. 2 jednacího řádu Eurojustu

⁹⁰ Viz Výroční zpráva Pro-Eurojustu, str. 18

⁹¹ Viz Výroční zpráva Eurojustu pro rok 2005, str. 17

2010, byla vytvořena pracovní skupina tvořená zástupci Eurojustu a Evropské justiční sítě, účelem této skupiny je najít možnosti, jak prohloubit spolupráci mezi těmito institucemi. „*Další zlepšení spolupráce se očekává po zřízení Národního koordinačního systému Eurojustu (ENCS), které je předvídáno novým rozhodnutím. ENCS bude zřízené s cílem zabezpečit koordinaci práce národních korespondentů Eurojustu, národních korespondentů EJM a až třech dalších kontaktních bodů EJM. Cílem ENCS na národní úrovni je přenést relevantní případy Eurojustu či EJM a tím následně přispět k lepší koordinaci jejich aktivit.*“⁹²

3.2 Vztah Eurojustu a Europolu

3.2.1 Europol

Myšlenky policejní spolupráce v rámci Evropy se vyvíjely od 70. let 20. století, kdy byla založena tzv. skupina TREVI. První konkrétní návrh vytvořit instituci policejní spolupráce v rámci EU byl představen německým kancléřem Helmutem Kohlem na zasedání Evropské rady v Lucemburku v červnu roku 1991. Podle tohoto návrhu měla být instituce založena podle vzoru americké FBI. Sedmého února 1992 byla přijata Maastrichtská smlouva o Evropské unii (platná od 1. 11. 1993), v jejímž článku K. 1 odstavci 9 bylo stanoveno, že v oblasti zájmu EU je i „*policejní spolupráce za účelem prevence a boje proti terorismu, nedovolenému obchodu s drogami a dalším závažným formám mezinárodního zločinu, zahrnující v případě potřeby i určitá hlediska celní spolupráce, v souvislosti s budováním systému výměny informací v celé Unii v rámci Evropského policejního úřadu (Europol).*“⁹³

Od ledna 1994 působilo provizorium v podobě Protidrogové jednotky Europolu (EDU) založené dohodou vytvořenou skupinou TREVI a podepsanou 2. června 1993 v Kodani. Cílem jednotky bylo pomáhat národním policejním jednotkám ve vyšetřování týkajícím se pašování drog a praní špinavých peněz, každý členský stát zde byl zastoupen jedním nebo dvěma styčnými důstojníky. Působnost jednotky se postupně rozšiřovala do dalších oblastí trestné činnosti. Úmluva o zřízení Europolu předvídaná

⁹² Viz Výroční zpráva Eurojustu pro rok 2009, str. 36-37

⁹³ Viz čl. K. 1 odst. 9 Smlouvy o Evropské unii ve znění Maastrichtské smlouvy

článkem K. 3 Smlouvy o EU byla podepsána 26. července 1995 v Bruselu, v platnost vešla 1. října 1998, ale Europol začal být plně funkční až od 1. července 1999. V následujících letech byly přijaty dva protokoly doplňující Úmluvu o zřízení Europolu. Protokoly řeší výklad Úmluvy Evropským soudním dvorem a výsady a imunity.⁹⁴

V roce 1997 byla přijata Amsterdamská smlouva, kterou byla v tzv. třetím pilíři ponechána pouze oblast policejní a justiční spolupráce a stanoven cíl vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva. Touto smlouvou byly rozšířeny úkoly Europolu, dosud měl Europol na starost výměnu policejních informací. Po přijetí Amsterdamské smlouvy bylo Europolu dále svěřeno zejména operativní šetření a policejní vyšetřování s možností využít tzv. společné vyšetřovací týmy.⁹⁵ Europol se také stal stěžejní institucí policejní spolupráce v rámci Evropské unie. K dalšímu posílení postavení došlo Haagským programem z roku 2004, kde bylo členským státům uloženo, aby Europol více využívaly. Europol od tohoto programu také každoročně vypracovává tzv. vyhodnocení hrozby organizovaného zločinu. S cílem zvýšit efektivitu Europolu byly v roce 2007 přijaty tři protokoly k Úmluvě o Europolu.

S platností od 1. 1. 2010 byl Europol rozhodnutím Rady 2009/371/SVV z 6. dubna 2009, které nahradilo Úmluvu o zřízení Europolu, přeměněn v Agenturu Unie pro spolupráci policejních a soudních orgánů v trestních věcech, čímž bylo financování Europolu přeneseno z rozpočtů členských států na rozpočet Evropské unie. Došlo též k rozšíření působnosti a úkolů Europolu.

Cílem Europolu je podpora činnosti a spolupráce příslušných orgánů členských států při předcházení a boji proti vyjmenovaným formám trestné činnosti týkající se dvou nebo více členských států.⁹⁶ Dotčenost států takovou trestnou činností musí nabýt takové intenzity, že je zapotřebí společný postup členských států.⁹⁷ Působnost Europolu se v průběhu času proměňovala. Můžeme se o tom přesvědčit mimo jiné v článku dva

⁹⁴ Protokol o výkladu Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, vypracovaného na základě článku K. 3 Smlouvy o Evropské unii, přijatého v Bruselu dne 24. července 1996, Protokol o výsadách a imunitách Europolu, členů jeho orgánů, náměstků ředitele a zaměstnanců Europolu, vypracovaného na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii a článku 41 odst. 3 Úmluvy o Europolu, přijatého v Bruselu dne 19. června 1997

⁹⁵ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 250

⁹⁶ Viz čl. 3 rozhodnutí o Europolu

⁹⁷ Viz čl. 4 odst. 1 rozhodnutí o Europolu

Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu, který pojednává o postupném rozšiřování okruhů trestné činnosti, kterými se Europol má zabývat.⁹⁸ Nyní je jeho působnost vymezena v čl. 4 rozhodnutí o Europolu a v příloze tohoto rozhodnutí.

Vyvíjely se též úkoly Evropského policejního úřadu. „*Původně spočívala působnost tohoto útvaru ve shromažďování informací (Europol Information systém, Interim Information System), kriminalistické nebo operativní analýze (Analytical Work Files) a výměně operativních policejních informací mezi členskými státy, jakož i poskytování odborné a technické pomoci v rámci boje proti organizované kriminalitě. Ve skutečnosti takto vymezená a zdánlivě široká působnost byla ohraničena tím, že Europol neměl samostatnou operativní působnost na území členských států.*“⁹⁹ Změnu přinesla konference v Tampere v roce 1999, na které byla Europolu dána možnost vytvářet takzvané společné vyšetřovací týmy. Europol je od té doby také oprávněn podávat členským státům žádosti o zahájení, provedení nebo koordinaci vyšetřování.¹⁰⁰

Europol je tvořen národními jednotkami, které jsou prostředníkem mezi Evropským policejním úřadem a příslušnými orgány členských států¹⁰¹, a styčnými důstojníky, jež jsou k Europolu přidělováni jednotlivými národními jednotkami a zastupují zde jejich zájmy¹⁰². Styční důstojníci vytvářejí styčné kanceláře. Orgány Europolu jsou správní rada, kde je každý členský stát zastoupen jedním zástupcem, a ředitel jmenovaný Radou EU na čtyřleté funkční období.¹⁰³

Europol má k dispozici informační systém obsahující informace důležité k plnění svých úkolů. Jsou zde údaje o osobách podezřelých ze spáchání trestných činů spadajících do působnosti Europolu, záznamy týkající se těchto trestných činů, prostředků k nim užitých, vyšetřujících orgánů a řada dalších informací.¹⁰⁴ Dohledem nad nakládáním s údaji shromažďovanými Eupolem je pověřen inspektor ochrany údajů, společný kontrolní orgán a také vnitrostátní kontrolní orgán určený členským státem.

⁹⁸ Viz čl. 2 Úmluvy o Europolu

⁹⁹ Viz KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 108

¹⁰⁰ Viz čl. 7 rozhodnutí o Europolu

¹⁰¹ Viz čl. 8 rozhodnutí o Europolu

¹⁰² Viz čl. 9 rozhodnutí o Europolu

¹⁰³ Viz čl. 36 rozhodnutí o Europolu

¹⁰⁴ Viz čl. 12 rozhodnutí o Europolu

3.2.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a Europolu

Cílem obou institucí je boj proti závažné trestné činnosti. Europol, stejně jako Eurojust, je nadán způsobilostí k právům a povinnostem a působí pouze jako podpůrná instituce spolupráce mezi členskými státy. „*Europol má právní subjektivitu, nemá však žádné nadstátní výkonné pravomoci. Ani Lisabonská smlouva tudíž nepředpokládá žádnou exekutivní pravomoc Europolu a současně ani nepřipouští, aby přebíral úlohu národních policejních služeb. Rovněž v případech společných vyšetřovacích nebo operativních týmů působí pracovníci Europolu pouze jako podpůrná odborná a koordinační složka, a nemají tudíž žádné autonomní rozhodovací pravomoci. Znamená to, že Europolu nenáleží ani po Lisabonu žádné donucovací nástroje též v tom smyslu, že příslušníci Europolu se sice mohou podílet na vyšetřování a operativních akcích, avšak nemohou aktivně zasahovat při akcích, ve kterých může dojít k použití donucovacích prostředků.*“¹⁰⁵

Rozsah působnosti Eurojustu je do značné míry vymezen působností Europolu. Článek 4 rozhodnutí o Eurojustu stanovuje, že Eurojust je příslušný pro formy trestné činnosti, pro které je vždy příslušný Europol.¹⁰⁶ Do působnosti obou institucí tedy patří především organizovaná činnost a terorismus, které jsou uvedeny v čl. 4 odst. 1 rozhodnutí o Europolu, dále pak nedovolený obchod s drogami, praní peněz, obchodování s lidmi, vražda a těžké ublížení na zdraví, rasismus a xenofobie, únos, podvody, padělání veřejných listin, padělání peněz, počítačová trestná činnost, korupce, trestné činy proti životnímu prostředí a řada dalších okruhů trestné činnosti uvedených v příloze rozhodnutí o Europolu.

Naopak mezi rozdílné znaky patří bez pochyby to, že Eurojust je institucí justiční spolupráce, zatímco Europol je agenturou pro policejní spolupráci, nicméně jedna instituce bez druhé nemůže účinně fungovat. „*Výsledky práce Europolu nemohou přinést efektivní výsledky, nejsou-li propojeny s orgány trestního řízení. Naopak*

¹⁰⁵ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 253

¹⁰⁶ Viz čl. 4 odst. 1 písm. a) rozhodnutí o Eurojustu

*předpokladem pro plnění úkolů Eurojustu je dostatek informací o trestné činnosti spadající do jeho působnosti.*¹⁰⁷

3.2.3 Vzájemný vztah

Vztah mezi Europolem a Eurojustem je velmi důležitý. „*Spolupráce s tímto evropským policejním orgánem je stejně jako v případě spolupráce s orgány členských států nezbytným předpokladem a stejně tak spočívá buď ve vedení příslušných operací, nebo v poskytování informací ze strany tohoto orgánu.*“¹⁰⁸ Stejně jako spolupráce mezi Eurojustem a Evropskou justiční sítí je i udržování vztahů mezi Evropskou jednotkou pro justiční spolupráci a Evropským policejním úřadem předvídáno primárním právem. V čl. 85 odst. 1 Smlouvy o fungování EU vymezujícím poslání Eurojustu je stanoveno, že Eurojust koná mimo jiné na základě operací či informací Europolu, a v čl. 88 odst. 2 písm. b) Smlouvy o fungování Evropské unie o možných úkolech Europolu se píše o eventualitě provádění vyšetřování ve spojení s Eurojustem.

Ve zřizovacích dokumentech obou institucí také nalezneme zmínky o vzájemné spolupráci. V rozhodnutí o Eurojustu se hovoří v čl. 26 odst. 1 písm. b) o nutnosti navázání pracovních vztahů s Europolem, v čl. 7 odst. 1 písm. d) o jednání Eurojustu jako kolegia s cílem pomoci zdokonalovat spolupráci členských států na základě analýz Europolu a v písm. f) o tom, že kolegium Eurojustu může Europolu pomáhat poskytováním stanovisek. Dále čl. 12 odst. 5 písm. d) stanovuje pro národní koordinační systém Eurojustu povinnost udržovat úzké vztahy s národními jednotkami Europolu.

V rozhodnutí o Europolu je vzájemný vztah zmíněn na dvou místech, a to v čl. 22 odst. 1 písm. a), kde je Europolu umožněno navázat spolupráci s Eurojustem, pokud je to potřeba k plnění jeho úkolů, a v čl. 7 odst. 1, kde je určeno, že Europol informuje Eurojust, pokud se chystá podat žádost o zahájení trestního vyšetřování.

¹⁰⁷ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 196

¹⁰⁸ Viz TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, Richard KRÁL a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, str. 660

Instituce mají mezi sebou uzavřenou dohodu o spolupráci. Hodnocení úpravy vztahu těchto agentur EU vzájemnou dohodou uvádí Jiří Vlastník ve své knize *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech*: „*Vytvoření dvou samostatných agentur EU a ponechání jejich vzájemného vztahu jejich dohodě v souladu s pravidly, jimiž se jejich existence řídí, je v oblasti policejní a justiční spolupráce řešením zcela neuspokojivým! Vzájemný vztah dvou institucí by měl být jistě upraven stejným orgánem, který je vytvořil, tedy Radou EU.*“¹⁰⁹

První dohoda byla sjednána v roce 2004. Možnosti spolupráce v této dohodě byly zcela nepostačující. „... *charakter dohody, jako ujednání mezi dvěma smluvními stranami, je určující i pro její obsah, který je výrazně kompromisní a jemuž dominují dva rysy. Jde zejména o deklaratorní, finální povahu řady ustanovení bez normativní hodnoty a dále o odkazy na zakládací dokumenty obou institucí.*“¹¹⁰ Dalším problémem dohody z roku 2004 byl např. nedostatek přístupu Eurojustu k analytickým pracovním souborům Europolu¹¹¹ a nevytvoření zabezpečené sítě pro výměnu informací. Možnost Eurojustu vstoupit do analytických skupin byla dána tzv. dánským protokolem k Úmluvě o Europolu z 27. listopadu 2003, který vstoupil v platnost v dubnu 2007. Tento protokol upravuje čl. 10 Úmluvy přidáním devátého odstavce, jež umožňuje účast třetích států a třetích subjektů v analytických skupinách. Také druhý nedostatek se podařilo odstranit, v roce 2008 byl vytvořen zabezpečený komunikační kanál mezi Eurojustem a Europolem.

Pod vlivem setkání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci konaného 5. a 6. června 2008 v Bruselu¹¹² byla v roce 2010 uzavřena nová dohoda. Ta ve svém článku dva stanovuje za cíl úzkou spolupráci mezi stranami za účelem zvýšení efektivity boje proti závažné trestné činnosti a vyhnutí se zdvojení úsilí těchto institucí. Tohoto cíle má být dosaženo zejména vzájemnou výměnou informací a koordinací aktivit. Spolupráce

¹⁰⁹ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 198

¹¹⁰ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 197

¹¹¹ Analytické pracovní soubory obsahují určité informace o trestných činech, které spadají do působnosti Europolu. Vytváří se především za účelem analýzy, což znamená shromažďování, zpracování a využití údajů k podpoření vyšetřování. Každý analytický soubor má pro svou správu sestavenou analytickou skupinu. Jsou upraveny v čl. 14 rozhodnutí o Europolu.

¹¹² Tisková zpráva Rady EU, Doc. 9958/08 (Press 146) [online] [cit. 2012-10-6]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/100983.pdf

mezi Eurojustem a Europolem by měla být založena na vzájemných konzultacích, které by se měly konat každé čtvrtletí a kterých se účastní zástupce každé instituce podle předem schváleného pořadí.¹¹³ O konzultacích se každoročně pořizuje vyhodnocení.¹¹⁴ Obě strany dohody podporují příslušné vnitrostátní orgány ve vybírání cílů trestní represe, také koordinují žádosti určené vnitrostátním orgánům o vedení vyšetřování případů spadajících do jejich působnosti, zvláště se navzájem informují v případech, kdy žádají členský stát, aby vyšetřování zahájil. Instituce berou v potaz návrhy a názory té druhé z nich a v případech, kdy je to nutné, na ně musí reagovat, mohou také o názor druhé strany požádat, pokud je to vhodné při stanovování společné strategie v boji proti organizovanému zločinu. Zástupci Europolu se mohou zúčastňovat jednání Eurojustu a naopak, pokud se na schůzi projednávají záležitosti, které se mohou té druhé instituce nějak dotýkat.¹¹⁵ Zpracování informací je možné pouze za dodržení ustanovení zřizovacích dokumentů obou institucí.¹¹⁶ Musí být určen účel, pro který se dané informace zpracovávají¹¹⁷, zdroj, odkud pocházejí, a údaj o důvěryhodnosti informace.¹¹⁸

V dohodě je také pojednáno o možnosti Europolu a Eurojustu zapojit se do společných vyšetřovacích týmů na vyžádání jednoho či více členských států.¹¹⁹ Ve společném vyšetřovacím týmu Eurojust napomáhá koordinaci mezi zapojenými justičními orgány a Europol podporuje shromažďování zpravodajských informací a vedení vyšetřování. Dohoda z roku 2010 navíc přidala povinnost co nejdříve informovat druhou stranu o zapojení se do společného vyšetřovacího týmu.

Dohoda obsahuje i ustanovení o řešení sporů. Spory primárně řeší ředitel Europolu s předsedou kolegia Eurojustu. Pokud se tyto dva na řešení sporů nedohodnou, budou předloženy ad hoc komisi složené z maximálně tří členů správní rady Europolu

¹¹³ Viz čl. 3 odst. 4 Dohody mezi Europolem a Eurojustem z roku 2010

¹¹⁴ Viz čl. 3 odst. 5 Dohody mezi Europolem a Eurojustem z roku 2010

¹¹⁵ Viz čl. 4 Dohody mezi Europolem a Eurojustem z roku 2010

¹¹⁶ Viz čl. 13 odst. 1 Dohody mezi Europolem a Eurojustem z roku 2010

¹¹⁷ Viz čl. 14 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹¹⁸ Viz čl. 17 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹¹⁹ Viz čl. 6 Dohody mezi Europolem a Eurojustem z roku 2010

a tří členů kolegia Eurojustu. V případě, že spor nebude vyřešen ani touto komisí, bude ho řešit Rada EU.¹²⁰

Mezi nová ustanovení dohody z roku 2010 patří zavedení možnosti dočasně vyslat jednoho nebo více zástupců jedné smluvní strany do druhé.¹²¹ Nově byla také v článku 22 dohody zavedena povinnost podávat každoročně Radě a Komisi zprávu o spolupráci. V novém rozhodnutí se změnila především ustanovení týkající se výměny informací. Europol a Eurojust si na základě vlastní úvahy navzájem poskytují zjištění všeobecné nebo strategické povahy.¹²² Eurojust podporuje tok informací od národních orgánů k Europolu a v určité periodě poskytuje Europolu informace pro účely jejich použití v analytických pracovních souborech.¹²³ Europol je oprávněn žádat Eurojust, aby zahájil svou činnost v případě, že si myslí, že je v konkrétním případě potřeba koordinace vyšetřování mezi členskými státy.¹²⁴ Europol je povinen informovat Eurojust o otevření analytických pracovních souborů, zároveň má Eurojust právo požadovat jejich otevření.¹²⁵ Zástupci Eurojustu mohou být přizváni k účasti na analytických skupinách Europolu, toto mohou i sami požadovat. Stejná možnost platí i obráceně- zástupci Europolu se mohou účastnit strategických a koordinačních schůzí Eurojustu.¹²⁶ V dohodě z roku 2004 byl přístup Eurojustu k analytickým pracovním souborům upraven odlišně, méně příznivě pro vzájemnou spolupráci a tato problematika byla jedním z ústředních motivů přijetí nové dohody mezi těmito dvěma institucemi. V čl. 5 dohody z roku 2004 byla upravena možnost Eurojustu žádat Europol o otevření analytických pracovních souborů. Pokud Europol takové žádosti vyhověl, předložil Eurojustu analyzovaná data, výsledky analýzy a další údaje, které mohly být pro Eurojust užitečné. Přímý přístup Eurojustu k analytickým pracovním souborům byl tedy vyloučen. Vyloučen byl i přístup Europolu k souborům Eurojustu, ten ale musel poskytnout Europolu informace a rady, pokud to bylo potřebné k plnění úkolů Europolu. Přestože nová dohoda z roku 2010 přinesla prohloubení spolupráce mezi Eurojustem a Europolem, panují jisté pochybnosti o jejím plnění. „*Prozatím je však*

¹²⁰ Viz čl. 21 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²¹ Viz čl. 5 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²² Viz čl. 7 a 8 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²³ Viz čl. 8 odst. 1 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²⁴ Viz čl. 10 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²⁵ Viz čl. 9 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

¹²⁶ Viz čl. 11 a 12 Dohody mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010

*třeba připustit, že ze strany některých členských států, respektive příslušných vnitrostátních policejních orgánů a popřípadě i Europolu samotného existuje i jistá zdrženlivost k většímu otevření se Europolu směrem k Eurojustu, odůvodňovaná například obavami z narušení probíhajících vyšetřování či nedostatečné ochrany osobních údajů v trestním řízení, které bude třeba rozptýlit a překonat.*¹²⁷

Eurojustu a Europolu se dotýká také usnesení Soudního dvora ze dne 13. července 1990 ve věci J.J. Zwartveld a jiní (C-2/88), které sice bylo učiněno dávno před vznikem obou institucí, ale povinnost loajality lze vztáhnout i na tyto instituce¹²⁸. Také dohoda o spolupráci těchto agentur by měla být vykládána ve světle tohoto principu Evropské unie, který je nyní zakotven v čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU. Soudní dvůr v tomto usnesení stanovil, že: *„Tato povinnost loajální spolupráce uložená institucím Společenství má zvláštní význam tváří v tvář justičním orgánům členských států, které jsou odpovědné za zajišťování, že právo Společenství je aplikováno a respektováno v národních právních řádech*“¹²⁹

3.2.4 Společné vyšetřovací týmy

Eurojust a Europol se mohou zapojit také do společných vyšetřovacích týmů. Vznik těchto týmů je založen čl. 13 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000, ale již dříve byla možnost obdobné spolupráce dána mimo rámec Evropské unie v mezinárodních smlouvách či na neformálním základě mezi sousedními zeměmi. Působení společných vyšetřovacích týmů je také upraveno v rámcovém rozhodnutí Rady 2002/465/SVV o společných vyšetřovacích týmech ze dne 13. června 2002, členské státy byly povinny začlenit ho do právních řádů do 1. ledna 2003. První společný vyšetřovací tým, i za účasti Eurojustu a Europolu, byl vytvořen mezi Nizozemskem a Velkou Británií v listopadu 2004. Zabýval se obchodováním s drogami.

¹²⁷ Viz NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Posílení pravomocí Eurojustu – naděje pro Evropu spolupracující v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*. 7122008358-367, str. 361

¹²⁸ Stejně tak se zásada loajality použije i na činnost Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF).

¹²⁹ Viz usnesení Soudního dvora ze dne 13. července 1990 ve věci J.J. Zwartveld a jiní C-2/88, bod 18, str. 6 *„This duty of sincere cooperation imposed on Community institutions is of particular importance vis-à-vis the judicial authorities of the Member States, who are responsible for ensuring that Community law is applied and respected in the national legal system.*“

Členské státy se zpočátku zdráhaly vytvářet společné vyšetřovací týmy, k odstranění tohoto problému bylo v Haagském programu¹³⁰ navrženo, aby členské státy určily národního experta, který by podporoval využívání společných vyšetřovacích týmů a výměnu zkušeností o nejlepších postupech. V červenci 2005 tak byla vytvořena neformální síť těchto expertů.¹³¹ Tato síť má od roku 2011 svůj sekretariát, který tvoří součást zaměstnanců Eurojustu a využívá jeho administrativních zdrojů, zároveň však funguje jako samostatná jednotka.¹³²

„Společným vyšetřovacím týmem“ se rozumí vyšetřovací tým vytvořený vzájemnou dohodou příslušných orgánů dvou nebo více členských států pro určitý účel a na omezené období, které lze po dohodě všech stran prodloužit, aby vedl vyšetřování trestných činů v jednom členském státě nebo ve více členských státech vytvářejících daný tým. Složení týmu se stanoví dohodou. Vyšetřovací tým vykonává své činnosti v souladu s právními předpisy členského státu, v němž je nasazen, a členský stát k tomu učiní potřebná organizační opatření.“¹³³ Společné vyšetřovací týmy mohou být vytvářeny i mezi členskými státy a státy nepatřícími do Evropské unie. SVT se zřizují dohodou¹³⁴ na popud vnitrostátních orgánů členských států nebo institucí trestněprávní spolupráce EU. Eurojust a Eurojust mohou členským státům pomoci při vypracování těchto dohod. „Zřízení JIT (pozn. SVT) se nijak nedotýká suverenity členských států, když neobsahuje žádné přenesení pravomoci, resp. ani jejího výkonu. Naopak umožňuje orgánům jiného členského státu přispět k efektivnímu výkonu trestní pravomoci a podílet se na jeho výsledcích.“¹³⁵

SVT působí ve velmi obtížných případech a v případech, kdy je třeba koordinovaný postup více členských států.¹³⁶ Vedoucím týmu je příslušník vyšetřujícího

¹³⁰ Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (2005/C 53/01) z 3. března 2005

¹³¹ Dokument Rady 11037/05 [online] [cit. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st11/st11037.en05.pdf>

¹³² Viz čl. 25a odst. 2 rozhodnutí o Eurojustu

¹³³ Viz SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, str. 407, 408

¹³⁴ Jak by taková dohoda měla vypadat, upravuje řada dokumentů., jednak Doporučení Rady ze dne 8. května 2003 a Usnesení Rady ze dne 26. února 2010 o vzorové dohodě pro vytvoření společného vyšetřovacího týmu, jednak si některé členské státy vypracovaly vlastní vzorové dohody.

¹³⁵ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 234

¹³⁶ Viz čl. 13 odst. 1 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech

orgánu z členského státu, ve kterém tým působí, tým se řídí právem tohoto státu.¹³⁷ „Pokud SVT potřebuje provést vyšetřovací úkon v některém z členských států, mohou vyslaní členové týmu požádat, aby tyto úkony provedly jejich příslušné orgány. Taková žádost se posoudí za podmínek, které by se použily v rámci vnitrostátního vyšetřování. Účelem tohoto ustanovení je vyhnout se potřebě žádostí o právní pomoc i v případě, kdy vyšetřovací úkon vyžaduje výkon donucovací pravomoci, jako je například výkon příkazu k prohlídce. To je jeden z hlavních přínosů SVT.“¹³⁸

Možnost členských států rozhodnout se o účasti Europolu a OLAF je nastíněna v preambuli rámcového rozhodnutí o SVT.¹³⁹ V čl. 1 odst. 12 tohoto rozhodnutí je ustanoveno, že společného vyšetřovacího týmu se mohou zúčastnit i jiné subjekty než orgány členských států, konkrétně jsou zde zmiňováni zaměstnanci institucí zřízených podle Smlouvy, tím jsou myšleny Europol i Eurojust. O účasti Eurojustu a Europolu ve společných vyšetřovacích týmech hovoří i jejich vzájemná dohoda, jak již bylo zmíněno výše. O této problematice pojednává i článek 9f rozhodnutí o Eurojustu– národní členové Eurojustu se mohou účastnit společného vyšetřovacího týmu, ve kterém je přítomen členský stát, ze kterého pocházejí, členský stát musí prohlásit, zda onen člen působí v SVT jako vnitrostátní orgán či jménem Eurojustu.¹⁴⁰ Dále je stanoveno, že Eurojust jednajícím prostřednictvím národních členů může požádat členský stát o vytvoření SVT¹⁴¹, stejné oprávnění má i kolegium Eurojustu, pokud jde o trestné činy v čl. 4 odst. 1 rozhodnutí o Eurojustu.¹⁴² Podle článku 13 rozhodnutí o Eurojustu musí být národní členové Eurojustu informováni o vytvoření společného vyšetřovacího týmu a o výsledcích jeho práce.¹⁴³ „Pro praxi trestního řízení je využitelný zejména právně konzultační i podpůrně technický a organizační potenciál, kterým Eurojust popřípadě i ve spojení s kapacitami Europolu disponuje, ve stadiu předcházejícím samotnému vytvoření společného vyšetřovacího týmu; účast národního člena v rámci fungování týmu, tj. při vyšetřování jako takovém se nejeví vždy jako zcela

¹³⁷ Viz čl. 13 odst. 3 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech

¹³⁸ Viz Příručka společných vyšetřovacích týmů, str. 11

¹³⁹ Viz bod 9 rámcového rozhodnutí o společných vyšetřovacích týmech

¹⁴⁰ Viz čl. 9f rozhodnutí o Eurojustu

¹⁴¹ Viz čl. 6 odst. 1 písm. a) bod iv. rozhodnutí o Eurojustu

¹⁴² Viz čl. 7 odst. 1 písm. a) bod iv. rozhodnutí o Eurojustu

¹⁴³ Viz čl. 13 odst. 5 rozhodnutí o Eurojustu

*nezbytná, a to tím spíše, že pak může vyřadit národního člena z jeho běžné praxe v Haagu.*¹⁴⁴

Co se týče Europolu, jeho zapojení do SVT je stanoveno v čl. 5 a 6 rozhodnutí o Europolu. Europol může ve zvláštních případech žádat členský stát o vytvoření SVT¹⁴⁵, jeho zaměstnanci se mohou podílet na společných vyšetřovacích týmech, pokud byly tyto týmy vytvořeny za účelem vyšetřování trestných činů patřících do působnosti Europolu podle čl. 4 rozhodnutí o Europolu.¹⁴⁶ Neúčastní se ale opatření donucujícího charakteru. Europol poskytuje SVT analytickou podporu, forenzní expertízy nebo logistickou podporu. Zaměstnanci Europolu pomáhají ve výměně informací mezi účastníky SVT.

Eurojust a Europol společně uskutečňují projekt na podporu vytváření společných vyšetřovacích týmů. Vytvořily internetové stránky a střídají se v pořádání pravidelných setkání Sítě národních expertů SVT. Také vypracovaly průvodce týkající se různých legislativních postupů zakládání SVT (Průvodce po právních předpisech členských států EU o společných vyšetřovacích týmech) a příručku o podmínkách vytváření společných vyšetřovacích týmů, která je pravidelně aktualizována s ohledem na praxi. Obě instituce hrají důležitou roli v rozhodování, zda je SVT vhodnou volbou či nikoli. Vytvoření SVT tedy předchází přípravná jednání. *„Při zvažování, zda vytvořit SVT, se doporučuje, aby se setkali vyšetřovatelé, státní zástupci, smírčí soudci nebo soudci z členských států spolu s delegáty Eurojustu a Europolu a projednali danou záležitost co nejdříve je to možné předtím, než dojde k oficiálnímu návrhu a dohodě.*¹⁴⁷ Eurojust a Europol poskytují zázemí pro konání zasedání a tlumočnické zařízení, dále udílejí právní porady a též se zapojují do financování činnosti SVT.

¹⁴⁴ Viz NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Posílení pravomocí Eurojustu – naděje pro Evropu spolupracující v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*. 7122008358-367, str. 363

¹⁴⁵ Viz čl. 5 odst. 1 písm. c) rozhodnutí o Europolu

¹⁴⁶ Viz čl. 6 odst. 1 rozhodnutí o Europolu

¹⁴⁷ Viz Příručka společných vyšetřovacích týmů, str. 7

3.3 Vztah Eurojustu a OLAF

3.3.1 OLAF (European Anti-Fraud Office)

Před vznikem OLAF byly interní případy podvodů řešeny Generálním ředitelstvím pro finanční kontrolu nebo Pracovní skupinou pro koordinaci bojů proti podvodům (UCLAF), která byla založena v roce 1988. Úkolem této skupiny byla koordinace, podpora vynucení, spoluúčast na legislativním procesu a vytváření databází zahrnujících údaje týkající se podvodů. Vnější kontrolu pak vykonával Evropský účetní dvůr a Výbor Evropského parlamentu pro kontrolu rozpočtu. Po politické krizi v roce 1999¹⁴⁸, vzrostla potřeba nezávislého orgánu pro boj proti podvodům. Především Evropský parlament viděl ve stávajícím systému nedostatky a vyvíjel tlak, aby došlo k vytvoření instituce, která by byla na rozdíl od UCLAF vybavena kromě dozorových pravomocí i těmi vyšetřovacími. A tak byl rozhodnutím Komise č. 1999/352 z 28. dubna 1999 zřízen Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), pracovat začal 1. června 1999. OLAF je orgánem Evropské komise, konkrétně spadá do působnosti komisaře pro zdanění a celní unii, audit a boj s podvody. Zařazení OLAF do struktury Komise není úplně šťastné a může to vzbuzovat pochybnosti o nezávislosti Úřadu.¹⁴⁹

Boj proti podvodům a jiným činnostem ohrožujícím nebo poškozujícím zájmy EU je zakotven také v primárním právu Evropské unie, a to v čl. 325 Smlouvy o fungování EU.¹⁵⁰ Dalším předpisem upravujícím tuto oblast je nařízení Rady 2988/1995 o ochraně finančních zájmů ES ze dne 18. prosince 1995, které definuje pojem nesrovnalosti poškozující finanční zájmy a vymezuje obecná pravidla pro konání kontrol a ukládání sankcí.

¹⁴⁸ Evropská komise pod vedením Jacques Santera musela odstoupit po vydání zprávy nezávislých expertů, ve které byla Komise nařčena z korupce a zpronevěry. Stalo se tak 15. března 1999.

¹⁴⁹ Viz QUIRKE, Bernard. OLAF's role in the fight against fraud in the European Union: do too many cooks spoil the broth?. In: *Crime, Law & Social Change*, Feb2010, Vol. 53 Issue 1, p98, 12p, 1 Chart [online]. [cit. 2012-12-16]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=94778287-cd54-426f-82a9-5cd713b8cab8%40sessionmgr112&vid=11&hid=111>

¹⁵⁰ Ochrana finančních zájmů EU (dříve ES) byla zmíněna v primárním právu již od Maastrichtské smlouvy.

Cílem OLAF je tedy ochrana finančních zájmů Evropské unie¹⁵¹ před jejich poškozováním a ohrožováním. „Pod slovní spojení „finanční zájmy ES“ spadají veškeré v rozpočtech Společenství vykázané příjmy a výdaje, které jsou spravovány přímo Společenstvím nebo jejich jménem. Jedná se zejména o prostředky typu předvstupních fondů (PHARE, SAPARD, ISPA) a povstupních fondů (strukturální fond, fond soudržnosti, sociální fond atd.) včetně zájmu na jednotné měně euro.“¹⁵² Poškozováním a ohrožováním finančních zájmů EU se myslí např. daňové a celní podvody, záměna zboží a jeho kvality, antidumpingová opatření, přímá pomoc státům a regionům, podpora vývozu či přímé výdaje na společné politiky.

V této souvislosti je třeba zmínit rozsudek Evropského soudního dvora 68/88 ve věci Komise versus Řecká republika (tzv. jugoslávská kukuřice) ze dne 21. září 1989, ve kterém byl poprvé vysloven požadavek ochrany finančních zájmů Evropských společenství. V této kauze šlo o to, že řečtí úředníci a obchodníci vydávali jugoslávskou kukuřici za řeckou, tudíž nezaplatili příslušnou zemědělskou dovozní daň, která je součástí vlastních zdrojů Společenství náležejících do rozpočtu ES. Komise pak po řecké vládě požadovala ve lhůtě dvou měsíců zaplacení daně i s úroky, náhradu škody, potrestání viníků a vyšetřování za účelem zjištění, zda k tomuto nedošlo i v případě jiných zásilek. Řecká vláda však opatření nepřijala s tím, že nejprve musí proběhnout soudní řízení, Komise tak podala na Řecko žalobu k Soudnímu dvoru. Soudní dvůr rozhodl, že Řecko je povinno splnit požadavky Komise.

OLAF provádí vyšetřování, poskytuje pomoc Komisi v boji proti podvodům, spolupracuje s příslušnými orgány členských států, může navrhnout legislativní opatření v okruhu své působnosti a zajišťuje operativní činnost Komise v této oblasti.¹⁵³ „Mezi jeho důležité činnosti patří opatřování a zpracování všech dostupných informací,

¹⁵¹ První právní normou, která se zabývá ochranou finančních zájmů Evropské unie, je Úmluva o ochraně finančních zájmů ES přijatá 26. července 1995. V této úmluvě je vymezena skutková podstata trestného činu podvodu a definovány podmínky trestní odpovědnosti. Členské státy byly povinny transponovat ji do svých právních řádů, z tohoto důvodu je úmluva platná až od 17. října 2002. Navazují na ní dva protokoly, první z nich přijatý 27. září 1996 definuje trestný čin korupce týkající se úředníků ES a druhý z 19. června 1997 požaduje, aby členské státy zavedly do svých právních řádů trestný čin praní peněz, kromě toho se zabývá trestní odpovědností právnických osob, justiční spoluprací a ochranou osobních údajů.

¹⁵² Viz TOMÁŠEK, Michal et alii. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, str. 405

¹⁵³ Viz čl. 2 rozhodnutí o OLAF

*statistických dat a transakcí, kde jsou zapojeny finance Unie, a dále výsledky kontrol auditů, opatřené na tomto poli jinými službami, orgány nebo institucemi.*¹⁵⁴

Ve své činnosti je OLAF nezávislý. *„Aby byla zajištěna nezávislost OLAF v rámci jeho vyšetřovacích oprávnění, je stanoveno, že řediteli nesmí být při vyšetřování ukládány žádné pokyny ze strany vládní nebo jiné instituce, včetně Evropské komise.*¹⁵⁵ Kontrolou OLAF je pověřen dozorčí výbor, který je nezávislý a jeho pět členů musí mít znalosti z oboru působnosti Úřadu. Funkční období členů dozorčího výboru je tříleté a může být jednou obnoveno. Kromě dohledu nad činností OLAF, může dozorčí výbor poskytovat rady řediteli. Dozorčí výbor také vypracovává výroční zprávu, ve které hodnotí činnost Úřadu.

OLAF je především pověřen administrativním (správním) vyšetřováním, to znamenalo, že spadal pod první pilíř (jako celá oblast správního práva), a tak k úpravě jeho právních vztahů mohly být využity nařízení, která přímo ukládají povinnosti i členským státům. *„Správním vyšetřováním („Vyšetřování“) se rozumí všechny inspekce, kontroly a jiná opatření prováděná zaměstnanci OLAF při výkonu jejich funkcí. Přitom těmito vyšetřováními nejsou dotčeny pravomoci členských států zahájit trestní stíhání v inkriminované kauze.*¹⁵⁶ OLAF provádí jednak vnitřní vyšetřování v institucích a orgánech financovaných z rozpočtu EU a jednak vyšetřování vnější v případech, kdy může mít jednání na vnitrostátní úrovni vliv na rozpočet Evropské unie. Vyšetřovací činnost Úřadu je upravena v nařízení 1073/1999 (pro Evropská společenství) a 1074/1999 (pro EUROATOM) z 25. května 1999 a interinstitucionální dohodě mezi Evropským parlamentem, Evropskou komisí a Radou EU ze stejného data. O zahájení vyšetřování rozhoduje ředitel Úřadu buď z vlastní iniciativy, nebo na návrh dotčeného členského státu (vnější) nebo na návrh dotčené instituce či dotčeného orgánu (vnitřní).¹⁵⁷ Vyšetřování provádějí zaměstnanci Úřadu na základě písemného pověření, řídí ho ředitel Úřadu.¹⁵⁸ Instituce a orgány EU mají

¹⁵⁴ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 322

¹⁵⁵ KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 472

¹⁵⁶ Viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, str. 322

¹⁵⁷ Viz čl. 5 nařízení 1073/1999

¹⁵⁸ Viz čl. 6 nařízení 1073/1999

vůči OLAF informační povinnost v případech možného protiprávního jednání.¹⁵⁹ Na žádost nebo z vlastní iniciativy předloží instituce a orgány EU, stejně jako orgány členských států, všechny dokumenty a informace týkající se vyšetřování.¹⁶⁰ O závěrech vyšetřování sepisuje Úřad pod vedením ředitele zprávu, ve které jsou shrnuta zjištěná fakta, případné finanční ztráty, výsledky vyšetřování a navrhovaná opatření.¹⁶¹ Co se týče vnitřního vyšetřování¹⁶², má OLAF bez předchozího oznámení přístup k informacím drženým institucemi a orgány EU a přístup do jejich objektů, také musí mít možnost prověřovat jejich účetnictví a může od nich vyžadovat informace.¹⁶³ V rámci vnějšího vyšetřování je Komise oprávněna provádět kontroly a inspekce na místě podle nařízení Rady 2185/1996 z 11. prosince 1996.¹⁶⁴ Pravomoc Komise vyšetřovat je dána v případech závažných nesrovnalostí týkajících se více států, na žádost členského státu, nebo pokud to vyžaduje situace ve členském státě.¹⁶⁵ Komise musí před provedením kontroly informovat příslušné orgány členského státu o účelu této kontroly, může ji provádět i v součinnosti s orgány členského státu.¹⁶⁶ Kontroloři Komise vykonávají svá oprávnění na základě písemného zmocnění¹⁶⁷, mohou jednat za stejných pravidel jako vnitrostátní orgány.¹⁶⁸

V čele Úřadu stojí generální ředitel, kterého volí Komise po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou na pětileté funkční období s možností opětovného zvolení. Ředitel je odpovědný za vedení vyšetřování.¹⁶⁹ Jak bylo již zmíněno v předchozím odstavci, ředitel rozhoduje o zahájení, průběhu a ukončení vyšetřování. Může se obrátit na Soudní dvůr EU v případě, kdy má podezření, že by mohla být narušena nezávislost Úřadu.

¹⁵⁹ Viz čl. 7 odst. 1 nařízení 1073/1999

¹⁶⁰ Viz čl. 7 odst. 2 nařízení 1073/1999

¹⁶¹ Viz čl. 9 odst. 1 nařízení 1073/1999

¹⁶² Vnitřní vyšetřování je upraveno i rozhodnutím Rady 394/1999, o podmínkách a postupech vnitřního vyšetřování pro boj proti podvodům, úplatkářství a jiné nedovolené činnosti poškozující zájmy Společenství, a rozhodnutím Komise 396/1999 o tomtéž, ve kterých je stanovena povinnost informační a spolupráce.

¹⁶³ Viz čl. 4 odst. 2 nařízení 1073/1999

¹⁶⁴ Na základě tohoto nařízení mohla vnější vyšetřování provádět i UCLAF.

¹⁶⁵ Viz čl. 2 nařízení 2185/1996

¹⁶⁶ Viz čl. 4 nařízení 2185/1996

¹⁶⁷ Viz čl. 6 nařízení 2185/1996

¹⁶⁸ Viz čl. 7 nařízení 2185/1996

¹⁶⁹ Viz čl. 5 odst. 1 rozhodnutí o OLAF

Postavením Evropského úřadu pro boj proti podvodům a pravidly vyšetřování jím vedených se zabývá rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2003 ve věci C-11/00 Komise proti Evropské centrální bance¹⁷⁰, kdy Komise podala žalobu na ECB na zrušení rozhodnutí ECB o předcházení podvodům. V tomto rozsudku Soudní dvůr konstatuje, že OLAF je nezávislý orgán, a to i ve vztahu ke Komisi, která jej zřídila, a že musí zcela dodržovat právo Společenství, především pak ty normy, které se týkají ochrany lidských práv a svobod.¹⁷¹ Co se týče zahajování vyšetřování, ředitel OLAF nemůže vydat rozhodnutí o zahájení, aniž by zde bylo dostatečně závažné podezření. Vyšetřování se koná za účelem prověření takového podezření, čímž se liší od finančních kontrol systematické povahy.¹⁷² Soudní dvůr také vyřkl, že vnitřní vyšetřování musí respektovat rozhodnutí přijatá subjekty, ve kterých vyšetřování provádí.¹⁷³ Soudní dvůr v neposlední řadě v tomto rozsudku upřesňuje i výklad pojmu finanční zájmy ES tím, že zahrnuje i příjmy a výdaje rozpočtů jiných subjektů založených Smlouvou o ES.

3.3.2 Společné a rozdílné rysy Eurojustu a OLAF

Mezi významné shodné znaky Eurojustu a OLAF patří společný cíl, jedná se o ochranu finančních zájmů Evropské unie. Obě instituce by poznamenal vznik Úřadu evropského veřejného žalobce. Eurojust v něj má být přeměněn. Evropský úřad pro boj proti podvodům by zřízením ÚEVŽ pravděpodobně získal trestněprávní působnost, protože evropský veřejný žalobce by byl oprávněn provádět dohled nad činností OLAF.¹⁷⁴ OLAF proto bývá často označován jako „hnací motor“ vytvoření Úřadu evropského veřejného žalobce, za jeho účasti ostatně vznikla i Zelená kniha o trestněprávní ochraně finančních zájmů Společenství a o vytvoření Evropského veřejného žalobce z roku 2001.

¹⁷⁰ Podobné problematice se věnuje i rozsudek Soudního dvora ze stejného data ve věci C-15/00 Komise proti Evropské investiční bance, kdy Komise žalovala EIB na zrušení rozhodnutí EIB o spolupráci s OLAF. V napadeném rozhodnutí byla vyloučena pravomoc OLAF provádět vyšetřování v Evropské investiční bance a znemožněn přístup k dokumentům EIB.

¹⁷¹ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2003 ve věci C-11/00 Komise proti Evropské centrální bance, bod 139

¹⁷² Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2003 ve věci C-11/00 Komise proti Evropské centrální bance, bod 141

¹⁷³ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2003 ve věci C-11/00 Komise proti Evropské centrální bance, bod 143

¹⁷⁴ KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 475

Zatímco Eurojust je institucí trestněprávní justiční spolupráce, OLAF působí v oblasti správního práva. „(OLAF- pozn.) *Je stále orgánem administrativního typu bez pravomocí v trestněprávní oblasti, i když jeho ambice směřují stále více do trestněprávní sféry. Proto se snaží jednak navázat spolupráci s orgánem trestně-právní spolupráce, který je v rámci Evropské unie označován jako Eurojust a jednak v součinnosti s členskými státy buduje síť kontaktních národních bodů, mezi něž náleží samozřejmě i orgány činné v trestním řízení.*“¹⁷⁵ Z právního odvětví, do kterého tyto instituce spadají, vyplývala před přijetím Lisabonské smlouvy řada odlišností v souvislosti s rozdílným zařazením do tzv. pilířů. Oblast správního práva patřila do prvního pilíře (komunitární právo) a oblast trestního práva byla upravena v rámci třetího pilíře (unijní právo).¹⁷⁶ Po přijetí Lisabonské smlouvy se však se zrušením pilířové struktury tyto rozdíly stírají.

3.3.3 Vzájemný vztah

Vzájemný vztah Eurojustu a OLAF byl na počátku velmi komplikovaný, zejména vzhledem k překrývající se působnosti a z toho plynoucí soutěživosti mezi těmito institucemi. OLAF mimo jiné vyčítal Eurojustu neexistenci Evropského veřejného žalobce, který by byl odpovědný za stíhání podvodů.¹⁷⁷

Spolupráce mezi Eurojustem a OLAF je však nutná, a proto je její potřeba zakotvena v čl. 26 odst. 1 rozhodnutí o Eurojustu. Ve čtvrtém a pátém odstavci tohoto článku najdeme podrobnější úpravu vztahů mezi těmito institucemi. OLAF může přispívat k činnosti Eurojustu v oblasti ochrany finančních zájmů EU, a to buď z vlastního podnětu nebo na základě žádosti Eurojustu. „*Vztah s Eurojustem je pak významný především tam, kde trestná činnost, již výsledky vyšetřování OLAF nasvědčují, pravděpodobně zasahuje území více členských států a bude tedy nezbytná*

¹⁷⁵ KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, str. 474

¹⁷⁶ Více o rozdílech mezi prvním a třetím pilířem v první kapitole této práce.

¹⁷⁷ Viz QUIRKE, Bernard. OLAF's role in the fight against fraud in the European Union: do too many cooks spoil the broth?. In: *Crime, Law & Social Change*, Feb2010, Vol. 53 Issue 1, p100-101, 12p, 1 Chart [online]. [cit. 2012-12-16]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=94778287-cd54-426f-82a9-5cd713b8cab8%40sessionmgr112&vid=11&hid=111>

*koordinace vyšetřování v těchto státech. Pak je třeba, aby byl Eurojust informován, jakmile tyto skutečnosti vyjdou najevo, aby mohl sehrát dostatečně aktivní úlohu.*¹⁷⁸

Vzájemný vztah je také popsán v Praktické dohodě o úpravě spolupráce mezi Eurojustem a OLAF z 24. září 2008. Ta nahradila Memorandum o porozumění ze 14. dubna 2003. Toto memorandum bylo prvním dokumentem o spolupráci uzavřenou mezi Eurojustem a jinou institucí, zahrnovalo výměnu informací o případech týkajících se obou institucí a povinnost podat informaci o účasti ve společném vyšetřovacím týmu. Memorandum však bylo již krátce po svém přijetí považováno za nedostatečné. Z toho důvodu byla vytvořena pracovní skupina složená ze dvou členů OLAF a dvou členů kolegia Eurojustu, jejímž úkolem bylo zajištění řádného plnění memoranda. Kromě toho byl na půdě Eurojustu v roce 2005 vytvořen tzv. tým OLAF sestavený ze čtyř členů kolegia, který se schází každé dva měsíce s právním oddělením OLAF. V prosinci téhož roku byla podepsána dohoda, jejímž cílem bylo zavedení pravidelných schůzek a sepsání formální dohody o spolupráci.

Cílem Praktické dohody je zlepšení boje proti podvodům, korupci a dalším protiprávním aktivitám dotýkajícím se finančních zájmů Evropské unie a za tímto účelem definování postupů úzké spolupráce Eurojustu a OLAF.¹⁷⁹ Obě instituce udržují úzké a pravidelné kontakty, určení zástupci obou institucí se setkávají každého čtvrt roku, vyměňují si informace o případech. Účelem těchto setkání je vyřešení praktických problémů justiční spolupráce, posílení společných strategií práce na případech, konzultace a koordinace společných aktivit, atd.¹⁸⁰ Na těchto schůzích se také v pravidelných intervalech pořizují zprávy hodnotící vykonávání ustanovení dohody. Minimálně jednou za rok se k takovému hodnocení setkávají i předseda Eurojustu a generální ředitel OLAF, spolupráce je rozebírána i ve výročních zprávách obou agentur.¹⁸¹ Operativní spolupráce stran probíhá buď z iniciativy OLAF nebo z iniciativy Eurojustu. Zahrnuje předávání souhrnů o případech eventuálně vyžadujících spolupráci, výměnu operativních a strategických informací, účast na setkáních a poskytování

¹⁷⁸ Viz VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, str. 201

¹⁷⁹ Viz bod 2 Praktické dohody

¹⁸⁰ Viz bod 3 Praktické dohody

¹⁸¹ Viz bod 17 Praktické dohody

vzájemné pomoci a rad.¹⁸² Eurojust a OLAF také spolupřádají semináře, workshopy a školení.¹⁸³

Stejně jako v Dohodě mezi Eurojustem a Europolem je i zde upravena účast Eurojustu a OLAF ve společných vyšetřovacích týmech, a to v bodě 9 Praktické dohody. Strany se navzájem informují o své účasti v SVT, pokud byl vytvořen za účelem vyšetřování trestné činnosti související s poškozováním či ohrožováním finančních zájmů EU. Mohou také pomoci členským státům s jejich zakládáním či založení doporučit.

3.4 Vztah Eurojustu a dalších institucí

Další instituce, se kterými Eurojust spolupracuje a má s nimi uzavřena memoranda o porozumění, jsou vzdělávacího charakteru, a to Evropská síť pro justiční vzdělávání (European Judicial Training Network- EJTN) a Evropská policejní akademie (European Police College- CEPOL). V rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva spolupracuje Eurojust i s Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích (FRONTEX). Úzké vztahy Eurojustu s EJTN a FRONTEX jsou zmíněny i v článku 26 rozhodnutí o zřízení Eurojustu.

3.4.1 Vztah Eurojustu a Evropské sítě pro justiční vzdělávání (EJTN)

Evropská síť pro justiční vzdělávání umožňuje sdílení a výměnu informací o justičních systémech členských států, vypracovává učební osnovy, vymezuje, jak by měla probíhat školení a zajišťuje výměnné pobyty soudců a státních zástupců. EJTN není jen institucí trestní spolupráce, její zaměření se tedy netýká jen trestního práva, ale i práva evropského, občanského, obchodního, dokonce i neprávních oblastí, jako je jazyková průprava justičních pracovníků. Evropská síť pro justiční vzdělávání funguje od roku 2000 jako nezisková mezinárodní organizace sídlící v Bruselu. EJTN je spravována valnou hromadou, která se schází jednou ročně, a devítičlenným řídicím

¹⁸² Viz bod 4 Praktické dohody

¹⁸³ Viz bod 10 Praktické dohody

výborem zasedajícím několikrát v roce. Dalším orgánem je sekretariát, v jehož čele je generální sekretář. Síť je tvořena čtyřmi pracovními skupinami, každá z nich má na starosti jednu z následujících oblastí- programy, výměnné programy, vnější vztahy a technologie. Do EJTN je zapojeno na čtyřicet národních justičních orgánů.

Spolupráce Eurojustu a EJTN je založena Memorandem o porozumění podepsaným 7. února 2008. Memorandum se zabývá především vysíláním soudců a státních zástupců, jakož i čekatelů, do Eurojustu za účelem seznámení se s fungováním a činností Eurojustu.¹⁸⁴ Memorandum obsahuje také přílohu stanovující, že o vyslání rozhoduje kolegium Eurojustu, které také určuje požadavky na soudce a státní zástupce a způsob jejich výběru. Příloha dále uvádí délku stáže, která by měla trvat minimálně tři měsíce a maximálně jeden rok, a řada dalších praktických ujednání týkající se např. přidělení vyslaného ke členu Eurojustu ze země jeho původu nebo nákladů programu.

3.4.2 Vztah Eurojustu a Evropskou policejní akademii (CEPOL)

Druhou vzdělávací institucí, se kterou Eurojust spolupracuje, je Evropská policejní akademie. CEPOL byla původně založena rozhodnutím Rady 2000/820/JHA ze dne 22. prosince 2000 na základě závěrů ze zasedání v Tampere v roce 1999. CEPOL měla charakter síťové instituce. Evropská policejní akademie fungující na základě tohoto rozhodnutí však nebyla postačující a bylo třeba její vylepšení, a proto bylo roku 2005 rozhodnuto o zřízení nástupnické instituce. Dne 20. září 2005 tak bylo přijato rozhodnutí Rady 2005/681/JHA, které obnovený subjekt upravuje. CEPOL (česká zkratka EPA) je sítí, jejímž účelem je vzdělávání vyšších policejních důstojníků. Sdružuje vzdělávací instituce z členských států, má právní subjektivitu, od roku 2003 sídlí v Bramshillu ve Velké Británii a je financována z rozpočtu Evropské unie. Cílem CEPOL je, aby docházelo ke zvyšování povědomí o policejních systémech jiných členských států, k šíření tzv. best practice, ke zlepšování znalostí o nástrojích EU v oblasti trestní spolupráce mimo jiné i o činnosti Eurojustu, a poskytování

¹⁸⁴ Viz čl. 2 Memoranda o porozumění mezi Eurojustem a EJTN

vzdělávání.¹⁸⁵ CEPOL pořádá různé vzdělávací semináře, vypracovává učební standardy, organizuje výměnné programy, atd.¹⁸⁶ Organizační strukturu tvoří správní rada, sekretariát a ředitel sekretariátu. V každém členském státě může být vytvořen kontaktní bod CEPOL. Již od vytvoření této agentury EU byly zdůrazňovány úzké vztahy s dalšími institucemi spolupráce v trestních věcech, především pak s Eurojustem a Eurojustem.

Eurojust a CEPOL mají uzavřené memorandum o porozumění, které je platné od 1. ledna 2010. Každá strana má kontaktní bod, který koordinuje spolupráce mezi těmito institucemi. Tyto kontaktní body navzájem konzultují otázky týkající se náplně jejich činnosti. Eurojust může informovat CEPOL o svých plánovaných aktivitách proto, aby byly zahrnuty ve vzdělávání prováděném Evropskou policejní akademií. CEPOL naopak může sdělit Eurojustu, jaké projekty chystá, pokud se týkají práce Eurojustu. Mezi institucemi se také podle potřeby mohou uskutečňovat setkání upřesňující otázky vzájemné spolupráce.¹⁸⁷ Co se týče výměny informací, ta může zahrnovat jen údaje důležité pro účely spolupráce, výměna osobních údajů je zde výslovně vyloučena.¹⁸⁸ Memorandum obsahuje také ustanovení o řešení sporů, neshody mají být vypořádány konzultacemi a vyjednáváním mezi zástupci stran.¹⁸⁹

¹⁸⁵ Viz čl. 6 rozhodnutí Rady 2005/681/JHA

¹⁸⁶ Viz čl. 7 rozhodnutí Rady 2005/681/JHA

¹⁸⁷ Viz čl. 2 Memoranda o porozumění mezi Eurojustem a CEPOL

¹⁸⁸ Viz čl. 5 Memoranda o porozumění mezi Eurojustem a CEPOL

¹⁸⁹ Viz čl. 8 Memoranda o porozumění mezi Eurojustem a CEPOL

4. Činnost Eurojustu a spolupráce s institucemi trestní spolupráce v praxi

Praktické aspekty činnosti Eurojustu ve svém článku popisuje Pavel Zeman, který v Eurojustu působil jako český národní člen v letech 2004 až 2010, než se stal nejvyšším státním zástupcem ČR. Členský stát podá žádost o právní pomoc, s jejímž sepsáním již mohl Eurojust pomoci, a tuto doručí dožádanému členskému státu nebo kontaktuje Eurojust, pokud je jasné, že bude potřeba využít jeho služeb, v opačném případě se Eurojust začne angažovat v momentě, kdy vyřizování žádosti v dožádaném státě trvá nepřiměřeně dlouhou dobu. Po odeslání je kontaktován národní člen, který věc přezkoumá a požádá o registraci případu v elektronickém rejstříku spisů, kam se uvede skutkový děj, stádium vyšetřování a úkony, které jsou dožadovány. Žádost je vyřizována ve třech fázích. V té první se sejdou všichni národní členové neboli kolegium, aby byl dán souhlas s registrací případu, ve druhé etapě už pouze zúčastněné země, aby si vyměnily informace, a ve třetí fázi zúčastnění národní členové řeší konkrétní operativní a koordinační kroky, které povedou k úspěšnému vyřešení věci.¹⁹⁰

Eurojust na svých internetových stránkách zveřejňuje dvě případové studie, jedna se týká obchodování s lidmi a ta druhá rozebírá obchodování s drogami. Konkrétní případy, které byly řešeny za pomoci Eurojustu, jsou popisovány ve výročních zprávách Eurojustu, dále je možné nalézt informace o některých kauzách ve sdělovacích prostředcích.

Velmi zajímavý je aktuální případ týkající se ovlivňování fotbalových zápasů. V této kauze bylo využito činnosti hned několika institucí trestní spolupráce Evropské unie, a to Eurojustu a Europolu. Byl také vytvořen společný vyšetřovací tým. Vyšetřování tohoto případu začalo již v roce 2009. Nejprve se objevilo podezření, že organizovaná zločinecká skupina, která byla složena ze státních příslušníků Maďarska, Chorvatska, Srbska a Slovinska, prostřednictvím podplácení fotbalových hráčů, rozhodčích a dalších funkcionářů v mnoha evropských zemích manipulovala výsledky zápasů, na něž pak její členové sázeli v Asii i v Evropě a obohatili se tak o několik milionů euro. Vyšetřování bylo zahájeno v Německu a později i v Maďarsku,

¹⁹⁰ Viz ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 123200814-24, str. 18

oba státy spolu během vyšetřování spolupracovaly. Posléze vyšetřování zahájilo i Slovinsko a Chorvatsko. Vzhledem ke složitosti případu byl záhy požádán o pomoc Eurojust, který uspořádal koordinační schůzku za účelem výměny informací mezi zúčastněnými státy a pomáhal při vyřizování žádostí o právní pomoc. Účast Eurojustu významně napomohla k postoupení ve vyšetřování. Eurojust v případě spolupracoval také s Europol, který vyšetřování obohatil svou operativní a analytickou činností. V červenci roku 2011 pak došlo k vytvoření společného vyšetřovacího týmu, na jehož financování se podílel Eurojust.¹⁹¹ V tomto společném vyšetřovacím týmu byly zapojeny policejní týmy ze 13 evropských států. Šestého února 2013 uspořádal Europol tiskovou konferenci, na které odhalil výsledky vyšetřování, jež by bez využití mezinárodní spolupráce jen stěží bylo úspěšné. Do trestné činnosti bylo zapojeno několik stovek osob, některé z nich již byly odsouzeny.

Případová studie o obchodování s drogami zhodnocuje období dvou let (2008-2010). Obchodování s drogami je velkým problémem sužujícím celou Evropu, pětina případů předkládaných Eurojustu se týká obchodování s drogami. Mezi nejčastěji používanými nástroji justiční spolupráce patří výměna informací, koordinace, spory o příslušnost a dožádání, dále také Evropský zatýkací rozkaz, společné vyšetřovací týmy, sledování zásilek a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.¹⁹² Koordinační činnost Eurojustu se odehrává na třech úrovních, tou první je informační, jejímž účelem je vyrovnání rozdílů mezi informovaností zúčastněných. Druhá úroveň je operativní a taktická, kdy dochází ke stanovení vyšetřovací strategie. Třetí úroveň je justiční a jurisdikční, Eurojust zde podporuje souběžná vyšetřování a snaží se o zabránění sporů o příslušnost.¹⁹³ Základním prvkem působení Eurojustu při koordinaci vyšetřování jsou koordinační schůzky, na kterých dochází k výměně informací a k diskuzi o možných problémech, ke kterým může dojít během vyšetřování. Na řadě vyšetřování se podílel

¹⁹¹ Viz Výroční zpráva Eurojustu z roku 2011

¹⁹² Viz EUROJUST. *Enhancing the work of Eurojust in drug trafficking cases* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Enhancing%20the%20work%20of%20Eurojust%20in%20drug%20trafficking%20cases%20%28Jan%202012%29/drug-trafficking-report-2012-02-13-EN.pdf>, str. ii

¹⁹³ Viz EUROJUST. *Enhancing the work of Eurojust in drug trafficking cases* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Enhancing%20the%20work%20of%20Eurojust%20in%20drug%20trafficking%20cases%20%28Jan%202012%29/drug-trafficking-report-2012-02-13-EN.pdf>, str. 11

i Europol, konkrétně na jedné pětině, a OLAF. Pro snazší průběh vyšetřování je vhodné, pokud je Europol zapojen již na počátku řešení případu.

Příkladem vyšetřování obchodování s drogami je tzv. operace Andromeda. V tomto případě šlo o převážení kokainu z Peru do Nizozemska, odkud se pak dostával do dalších evropských zemí, např. do Itálie či Velké Británie. Toto obstarávala síť 42 zločinců řízená organizovanou zločineckou skupinou z Albánie. Vyšetřování začalo v Itálii na konci roku 2008, která ihned požádala o pomoc Eurojust. Záhy se zapojil i Europol. V případě se konala řada koordinačních schůzek, Europol vypátral kontakty této organizované zločinecké skupiny ve 42 státech. Nakonec došlo ke zřízení mobilní kanceláře Europolu v Pise, kde byl účasten i Eurojust. V prosinci 2009 se pak konaly souběžné akce v několika státech, při kterých byly využity Evropské zatýkací rozkazy a žádosti o vzájemnou právní pomoc a vedly k zatčení 30 osob podílejících se na této trestné činnosti. Řada z nich byla odsouzena za obchod s drogami.¹⁹⁴

Obdobnou případovou studii vypracoval Eurojust ohledně obchodování s lidmi.¹⁹⁵ Případů obchodu s lidmi, které jsou většinou bilaterální, je oproti tomu s drogami výrazně méně, přesto však tento zločin patří mezi nejzávažnější, i proto byl zařazen mezi prioritní oblasti zájmu Eurojustu. V rámci obchodování s lidmi jsou rozlišovány tři kategorie- obchod ze sexuálních důvodů, z pracovních důvodů a z jiných. Ohledně tohoto druhu trestné činnosti Eurojust uspořádal 49 koordinačních schůzek (studie zkoumá případy z let 2008 až 2011), což je 9 % z celkového počtu uskutečněných koordinačních setkání. Bylo nalezeno několik problémů vyskytujících se při řešení těchto případů, a to zejména nesnáze při získávání důkazů a obtížná identifikace vhodných případů. I v této oblasti je těženo z účasti Eurojustu, Europolu, příp. z vytvořeného společného vyšetřovacího týmu. Eurojust napomáhá urychlit vyřizování žádostí o právní pomoc nebo vydávání zatýkacích rozkazů či příkazů, dále

¹⁹⁴ Viz EUROJUST. *Enhancing the work of Eurojust in drug trafficking cases* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Enhancing%20the%20work%20of%20Eurojust%20in%20drug%20trafficking%20cases%20%28Jan%202012%29/drug-trafficking-report-2012-02-13-EN.pdf>, str. 14

¹⁹⁵ Viz EUROJUST. *Strategic project on Eurojust's action against trafficking in human beings* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Eurojust%20action%20against%20trafficking%20in%20human%20beings%20%28October%202012%29/THB-report-2012-10-18-EN.pdf>

poskytuje informace důležité pro vyšetřování.¹⁹⁶ Europol zase umožňuje nepřetržitou výměnou informací a přispívá k lepšímu porozumění dané problematice.¹⁹⁷

Konkrétním případem může být např. ten týkající se bulharské organizované zločinecké skupiny, která převezla těhotnou občanku Bulharska proti její vůli do Řecka, aby zde její dítě adoptovala řecká rodina. Bulharští vyšetřovatelé se obrátili na Eurojust kvůli pomoci s žádostmi o právní pomoc, informování o rozdílech v právních úpravách členských států a diskuzi o možném vytvoření společného vyšetřovacího týmu. Eurojust uspořádal koordinační schůzku za účasti bulharských a řeckých justičních orgánů, přítomni byli také zástupci Europolu. Následovala řada setkání Bulharska a Řecka, Eurojust napomohl s výměnou informací a vydáním zatýkacích rozkazů. To vše vedlo k zatčení šesti podezřelých v Bulharsku a pěti v Řecku.¹⁹⁸

¹⁹⁶ Viz EUROJUST. *Strategic project on Eurojust's action against trafficking in human beings* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Eurojust%20action%20against%20trafficking%20in%20human%20beings%20%28October%202012%29/THB-report-2012-10-18-EN.pdf>, str. 35

¹⁹⁷ Viz EUROJUST. *Strategic project on Eurojust's action against trafficking in human beings* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Eurojust%20action%20against%20trafficking%20in%20human%20beings%20%28October%202012%29/THB-report-2012-10-18-EN.pdf>, str. 37

¹⁹⁸ Viz EUROJUST. *Strategic project on Eurojust's action against trafficking in human beings* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Eurojust%20action%20against%20trafficking%20in%20human%20beings%20%28October%202012%29/THB-report-2012-10-18-EN.pdf>, str. 14, 15

Závěr

V této diplomové práci byl nejprve popsán vývoj justiční a policejní spolupráce v trestních věcech a nastíněn rozdíl mezi dřívějším prvním a třetím pilířem Evropské unie. Hlavní část práce byla věnována Eurojustu- jak vznikl, jak se vyvíjel, jaké jsou jeho úkoly, pravomoci a budoucnost, včetně možnosti přeměny v Úřad evropského veřejného žalobce, a jeho vztahům s dalšími institucemi trestní spolupráce Evropské unie. Zmíněny byly také některé významné judikáty Evropského soudního dvora a příklady z praxe.

Justiční a policejní spolupráce v trestních věcech je velmi důležitá pro odhalování pachatelů přeshraniční trestné činnosti. Významným prostředkem k dosahování takového cíle jsou instituce působící v oblasti trestní kooperace, zejména pak Eurojust v rámci justiční spolupráce a Europol v rámci spolupráce policejní. Oblast dřívějšího třetího pilíře, kam tato problematika spadala, prošla v posledních letech zásadními proměnami a její vývoj byl velmi dynamický.

Eurojust– Evropská jednotka pro justiční spolupráci, byl vytvořen v roce 2002 k posílení boje proti závažnému organizovanému zločinu. Během své existence prošel změnami týkajícími se rozšíření úkolů a pravomocí. Do budoucna se počítá s dalším prohloubením kompetencí. Možným vývojem je i proměna Eurojustu v Úřad evropského veřejného žalobce, který by zastupoval obžalobu před soudy. Příslušný návrh nařízení má být Evropskou komisí předložen v červnu roku 2013. Otázkou je, jak k transformaci Eurojustu v ÚEVŽ dojde. V literatuře je popsáno několik možností– od koexistence obou institucí přes začlenění Eurojustu do struktur Úřadu evropského veřejného žalobce po přeměnu, která by znamenala zánik Eurojustu jako takového.

Po počáteční nedůvěře členských států využívat činnosti Eurojustu při vyšetřování trestných činů se Eurojust stal vyhledávaným pomocníkem při nesnázích při vyřizování žádostí o právní pomoc, což tak úplně není účelem činnosti Eurojustu, nebo při koordinaci vyšetřování trestných činů. Počet případů předkládaných Eurojustu se neustále zvyšuje, přesto není jeho kapacita plně využita. Bylo by dobré, kdyby členské státy využívaly služeb Eurojustu v daleko větší míře.

Při své činnosti Eurojust spolupracuje s řadou institucí, které mají obdobný cíl, a to boj proti závažnému přeshraničnímu zločinu. V této diplomové práci jsou zmíněny vztahy s Europolem, OLAF, Evropskou justiční sítí, Evropskou sítí pro justiční vzdělávání a Evropskou policejní akademií. Společně s Europolem a OLAF může Eurojust působit ve společných vyšetřovacích týmech, které jsou velmi důležitým nástrojem koordinace vyšetřování. Vzájemná spolupráce je upravena jednak dohodami o spolupráci či memorandy o porozumění, jednak ve zřizovacích dokumentech a v primárním právu Evropské unie. Je třeba říct, že stále dochází k prohlubování kooperace a takový scénář je předpokládán i v následujících letech.

Stejně jako při využívání Eurojustu, tak i při využívání těchto institucí, jsou členské státy poměrně zdrženlivé. Týká se to hlavně společných vyšetřovacích týmů. Je potřeba členské státy lépe informovat o výhodách a podporovat je ve využívání institucí Evropské unie zabývajících se spoluprací v trestních věcech. Co se týče vztahů s Eurojustem, měly by být lépe vymezeny úkoly jednotlivých institucí tak, aby se snadněji předešlo nechtěnému překrývání pravomocí a s ním spojeným problémům.

Spolupráce mezi institucemi justiční a policejní spolupráce v trestních věcech je nezbytná k naplnění jejich poslání. Díky vzájemné kooperaci došlo k vyřešení řady případů závažné trestné činnosti. Často by bez zapojení Eurojustu, Europolu či OLAF vyšetřování skončilo neúspěšně nebo by se protahovalo na nepřiměřeně dlouhou dobu. Přínos institucí trestní spolupráce Evropské unie, stejně jako význam spolupráce mezi nimi, je tedy nezpochybnitelný.

Seznam zkratek

CEPOL	Evropská policejní akademie
EJS, EJN	Evropská justiční síť
EJTN	Evropská síť pro justiční vzdělávání
EU	Evropská unie
Eurojust	Evropská jednotka pro justiční spolupráci
Europol	Evropský policejní úřad
EZR	Evropský zatýkací rozkaz
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
Praktická dohoda	Praktická dohoda o úpravě spolupráce mezi Eurojustem a OLAF z 24. září 2008
Rozhodnutí o Eurojustu	Rozhodnutí Rady 2009/426/SVV o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/JHA
SES	Smlouva o Evropských společenstvích
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SVT, JIT	Společné vyšetřovací týmy
UCLAF	Pracovní skupinou pro koordinaci bojů proti podvodům
ESD	Evropský soudní dvůr (Soudní dvůr Evropské unie)
ÚEVŽ	Úřad evropského veřejného žalobce

Použitá literatura

Knihy:

FENYK, Jaroslav a Ján SVÁK. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 233 s. ISBN 978-80-88931-88-1

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2

HAD, Miloslav a Bohumil PIKNA. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001, 86 s. ISBN 8086345068.

KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005, 1019 s. ISBN 80-7201-527-3

KMEC, Jiří. *Evropské trestní právo: mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2006, xiii, 217 s. ISBN 80-7179-535-6

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, 424 s. ISBN 978-80-7201-813-0

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce) : vysokoškolská právnická učebnice*. 4. doprac., konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007, 511 s. ISBN 9788072016860.

SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, xli, 1299 s. ISBN 978-80-7400-339-4

TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, Richard KRÁL a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, lii, 953 s. ISBN 978-80-7400-333-2

TOMÁŠEK, Michal et alii. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, 459 s. ISBN 978-80-7201-737-9

VAN DEN WYNGAERT, Christine. Eurojust and the European Public Prosecutor in the Corpus Juris Model: Water and Fire. In: WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 201-239, ISBN 0-19-927465-7

VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2008, 284 s. ISBN 978-808-7146-040

Odborné články:

BRYCHTOVÁ, K. Evropské trestní právo procesní. *Jurisprudence* [online]. 2005, č. 8 [cit. 2012-04-28]. Dostupné z:

<http://www.jurisprudence.cz/clanek.html?id=1083&seznamtyp=&rocnik=&cislo=>

CREECH, R.L. Court of Justice of the European Communities: While the Advocate-General Finds Eurojust's Language Rules for Job Applicants Partly Contrary to Union Law, the Court Dismisses Case for Lack of Standing. Decision of 15 March 2005 in Case C-160/03, Kingdom of Spain v. Eurojust. *European Constitutional Law Review*, 2006, vol. 2, no. 1, pp. 147-151 ProQuest Central; ProQuest Science Journals; ProQuest Science Journals. ISSN 15740196. Dostupné z: <http://search.proquest.com.ezproxy.is.cuni.cz/pqcentral/docview/216303591/13CC9031B1B57E88019/1?accountid=15618>

DEN HOLLANDER, Olivia. Caught Between National and Supranational Values: Limitations to Judicial Cooperation in Criminal Matters as Part of the Area of Freedom, Security and Justice within the European Union. *International Community Law Review*. 2008, roč. 10, č. 1, s. 51-72. ISSN 18719740. DOI: 10.1163/187197408X278260. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=82c713dc-1d01-4898-88d2-9a765cc60638%40sessionmgr110&vid=8&hid=114>

FENYK, Jaroslav. Projekt Evropského veřejného žalobce (Nová podoba mezinárodní justiční spolupráce v rámci členských států Evropské unie?). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 20082200831-51, s. 31-51.

JIMENO-BULNES, Mar. European Judicial Cooperation in Criminal Matters. *European Law Journal*. 2003, roč. 9, č. 5, s. 614-630. ISSN 13515993. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=82c713dc-1d01-4898-88d2-9a765cc60638%40sessionmgr110&vid=10&hid=114>

KLOUČKOVÁ, Světlana a POLÁK, Přemysl. Eurojust. *Justičná revue* [online]. 2002, č. 11 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&phContent=~/EDL/Journal.ascx&CatId=9189&MID=702>

LADENBURGER, C. Police and Criminal Law in the Treaty of Lisbon. *European Constitutional Law Review*, 2008, vol. 4, no. 1, pp. 20-40 ProQuest Central; ProQuest Science Journals; ProQuest Science Journals. ISSN 15740196. Dostupné z: <http://search.proquest.com.ezproxy.is.cuni.cz/pqcentral/docview/216289339/13CC9147CAC6FC64D25/1?accountid=15618>

NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Posílení pravomocí Eurojustu – naděje pro Evropu spolupracující v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*. 7122008358-367, s. 358-367.

QUIRKE, Brendan. OLAF's role in the fight against fraud in the European Union: do too many cooks spoil the broth?. *Crime, Law & Social Change*. 2010, roč. 53, č. 1, s. 97-108. ISSN 09254994. DOI: 10.1007/s10611-009-9214-0. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=82c713dc-1d01-4898-88d2-9a765cc60638%40sessionmgr110&vid=5&hid=114>

SYKOVÁ, Anna. Lisabonská smlouva a další rozvoj oblasti justiční spolupráce ve věcech trestních v Evropské unii?. *Kriminalistika*. 4142008295-302, s. 295-302.

VERVAELE, J. A. E. Towards an Independent European Agency to Fight Fraud and Corruption in the EU?. *European Journal of Crime, Criminal Law & Criminal Justice*. 1999, roč. 7, č. 3, s. 331-346. ISSN 09289569. DOI: 10.1163/15718179920518907. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=82c713dc-1d01-4898-88d2-9a765cc60638%40sessionmgr110&vid=7&hid=114>

ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 122200814-22, s. 14-22.

ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská jednotka pro justiční spolupráci. *Trestní právo*. 123200814-24, s. 14-24.

Webové stránky:

CEPOL. <http://www.cepol.europa.eu/index.php?id=home0>

Eur-lex Přístup k právu Evropské unie. <http://eur-lex.europa.eu/>

Eurojust. <http://www.eurojust.europa.eu/>

European Public Prosecutor's Office Project. <http://www.eppo-project.eu>

Europol. <https://www.europol.europa.eu/>

Evropská justiční síť. <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/>

Evropská síť pro justiční vzdělávání. <http://www.ejtn.net/en/>

OLAF. http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/legal-framework/index_cs.htm

Portál evropské e-justice. <https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=cs&action=home>

Soudní dvůr Evropské unie. <http://curia.europa.eu/>

Právní předpisy:

Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsaná v Schengenu dne 14. června 1985 (tzv. Schengenská dohoda)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) z 25. května 1999

Nařízení Rady (Euratom) č. 1074/99 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) z 25. května 1999

Nařízení Rady 2185/96 o kontrolách a inspekcích na místě prováděných Komisí za účelem ochrany finančních zájmů Evropských společenství proti podvodům a jiným nesrovnalostem z 11. prosince 1996

Nařízení Rady 2988/1995 o ochraně finančních zájmů ES ze dne 18. prosince 1995

Protokol, kterým se mění Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu), vypracovaný na základě čl. 43 odst. 1 této úmluvy z 27. listopadu 2003 (tzv. dánský protokol)

Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV o společných vyšetřovacích týmech ze dne 13. června 2002

Rozhodnutí Komise 1999/352 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům z 28. dubna 1999

Rozhodnutí Komise 396/1999 o podmínkách a postupech vnitřního vyšetřování pro boj proti podvodům, úplatkářství a jiné nedovolené činnosti poškozující zájmy Společenství

Rozhodnutí Rady 2000/799/JHA o vytvoření Prozatímní jednotky justiční spolupráce

Rozhodnutí Rady 2000/820/SVV o zřízení Evropské policejní akademie ze dne 22. prosince 2000

Rozhodnutí Rady 2002/187/JHA z 28. února 2002 o založení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti

Rozhodnutí Rady 2003/659/JHA z 18. března 2003, kterým se mění rozhodnutí 2002/187/JHA, kterým se zřizuje Eurojust, jehož cílem je posílení boje proti závažné trestné činnosti

Rozhodnutí Rady 2005/681/SVV o zřízení Evropské policejní akademie (EPA) a o zrušení rozhodnutí 2000/820/SVV ze dne 20. září 2005

Rozhodnutí Rady 2008/976/SVV o Evropské soudní síti ze dne 16. prosince 2008

Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol) ze dne 6. dubna 2009

Rozhodnutí Rady 2009/426/SVV o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/JHA

Rozhodnutí Rady 394/1999 o podmínkách a postupech vnitřního vyšetřování pro boj proti podvodům, úplatkářství a jiné nedovolené činnosti poškozující zájmy Společenství

Smlouva o Evropské unii ve znění Amsterdamské smlouvy

Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy

Smlouva o Evropské unii ve znění Maastrichtské smlouvy

Smlouva o Evropské unii ve znění Niceské smlouvy

Smlouva o fungování Evropské unie

Společná akce 98/428/SVV z 29. června 1998 o vytvoření Evropské justiční sítě

Úmluva k provedení schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 19. června 1990

Úmluva o ochraně finančních zájmů ES ze dne 26. července 1995

Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000

Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu předvídaná článkem K. 3 Smlouvy o EU ze dne 26. července 1995

Judikatura ESD:

Rozsudek Evropského soudního dvora 68/88 ve věci Komise versus Řecká republika (tzv. jugoslávská kukuřice) ze dne 21. září 1989

Rozsudek Evropského soudního dvora C-105/03 ve věci Pupino ze dne 16. června 2005

Rozsudek Evropského soudního dvora C-11/00 ve věci Komise proti Evropské centrální bance ze dne 10. července 2003

Rozsudek Evropského soudního dvora C-14/83 ve věci Von Colson ze dne 10. dubna 1984

Rozsudek Evropského soudního dvora C-15/00 ve věci Komise proti Evropské investiční bance ze dne 10. července 2003

Rozsudek Evropského soudního dvora z 15. března 2005 C-160/03 ve věci Španělsko versus Eurojust

Usnesení Evropského soudního dvora C-2/88 ve věci J.J. Zwartveld a jiní ze dne 13. července 1990

Další dokumenty:

Dohoda mezi Eurojustem a Europolem z roku 2004 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Agreement%20Eurojust-Europol%20%282004%29/Eurojust-Europol-2004-EN.pdf>

Dohoda mezi Eurojustem a Europolem z roku 2010 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Agreement%20between%20Eurojust%20and%20Europol%20%282010%29/Eurojust-Europol-2010-01-01-EN.pdf>

Dokument Rady 11037/05 [online] [cit. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st11/st11037.en05.pdf>

EUROJUST. *Enhancing the work of Eurojust in drug trafficking cases* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Enhancing%20the%20work%20of%20Eurojust%20in%20drug%20trafficking%20cases%20%28Jan%202012%29/drug-trafficking-report-2012-02-13-EN.pdf>

EUROJUST. *Strategic project on Eurojust's action against trafficking in human beings* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Eurojust%20action%20against%20trafficking%20in%20human%20beings%20%28October%202012%29/THB-report-2012-10-18-EN.pdf>

EUROJUST. *Zpráva ze strategického semináře „Eurojust: New perspectives in judicial cooperation“* [online]. 2011 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejstrategicmeetings/Eurojust%20-%20New%20perspectives%20in%20judicial%20cooperation,%20May%202011/14428-2011-09-21-EN.pdf>

European Public Prosecutor Working Group Conclusions [online]. 2011 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.fiscal.es/Fiscal-especialista/Cooperaci%C3%B3n-Internacional/Documentos-y-normativa.html?buscador=0&c=Page&cid=1242052739033&codigo=FGE_&newPaging

[a=5&numelempag=5&pagename=PFiscal%2FPage%2FFGE_pintarDocumentosEspecialista](#)

EVROPSKÁ KOMISE. *Roadmap: Proposal on the establishment of a European Public Prosecutor's office (EPPO) for the protection of the EU financial interests from Eurojust* [online]. 2011 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/2013_just_007_eppo_for_protection_of_eu_financial_interests_en.pdf

Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor (COM/2001/0715 final)

Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (2005/C 53/01) z 3. března 2005

Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Komisí Evropských společenství o vnitřním vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) z 25. května 1999

Jednací řád Eurojustu (2002/C 286/01)

Memorandum o porozumění mezi Eurojustem a Evropskou justiční vzdělávací sítí z roku 2008 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Memorandum%20of%20Understanding%20between%20Eurojust%20and%20the%20European%20Judicial%20Training%20Network%20%282008%29/Eurojust-EJTN-2008-02-07-EN.pdf>

Memorandum o porozumění mezi Eurojustem a Evropskou policejní akademií z roku 2009 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/MoU%20between%20Eurojust%20and%20CEPOL%20%282009%29/Eurojust-CEPOL-2009-12-07-EN.pdf>

Ministerstvo financí. *Národní strategie proti podvodným jednáním poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy ES* [online] [cit. 2012-11-01]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_strategie_pdf.pdf

Model rules for the procedure of the EPPO [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://eppo-project.eu/design/eppodesign/pdf/converted/index.html?url=d7bf5b9a999f5d266c34ece7ddcb5efd.pdf&search=>

Praktická dohoda o úpravě spolupráce mezi Eurojustem a OLAF z 24. září 2008 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Practical%20Agreement%20on%20arrangements%20of%20cooperation%20between%20Eurojust%20and%20OLAF%20%282008%29/Eurojust-OLAF-2008-09-24-EN.pdf>

Příručka o podmínkách vytváření společných vyšetřovacích týmů [online] [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/st15790-re01.cs11.pdf>

Tisková zpráva Rady EU, Doc. 9958/08 (Press 146) [online] [cit. 2012-10-6]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/100983.pdf

Výroční zpráva Pro-Eurojustu [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202001%20%28Provisional%20Eurojust%29/Annual-Report-2001-EN.pdf>

Výroční zprávy Eurojustu pro roky 2002 až 2011 [online]. Dostupné z: <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/Pages/annual-reports.aspx?Page=1>

Závěrečný dokument ze zasedání Evropské Rady z 15. -16. 10. 1999 v Tampere [online] [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

Jiné zdroje:

ACADEMY OF EUROPEAN LAW. *Towards the European Public Prosecutor's Office* [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: https://www.era.int/cgi-bin/cms?_SID=e345638c2e1da59466d76ac27402f6e369f5fd0400225493921594&_sprache=en&_persistant_variant=/About%20ERA/News/News&_bereich=artikel&_aktion=detail&idartikel=123554

Eurojust. In: *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k=2704&d=18981>

Update - Results from the largest football match-fixing investigation in Europe. In: *Europol* [online]. 2013 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/results-largest-football-match-fixing-investigation-europe>

VYSTRČILOVÁ, Renata. Justiční akademie a Evropská justiční vzdělávací síť. In: *Justiční akademie* [online]. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.jacz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=310&Itemid=1&lang=cs

Z historie: Pád Santerovy Komise. In: *Evropský parlament* [online]. 2010 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://europartv.europa.eu/cs/player.aspx?pid=dbe22c65-f3ed-4b9e-a023-cdbb02275a54>

Abstrakt

Tato diplomová práce podává výklad o Eurojustu (Evropské jednotce pro justiční spolupráci) a o jeho vztazích s jinými institucemi evropské spolupráce v trestních věcech, jako jsou Europol (Evropský policejní úřad), OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), Evropská justiční síť a vzdělávací instituce– Evropská síť pro justiční vzdělávání (EJTN) a Evropská policejní akademie (CEPOL).

V úvodní kapitole je pojednáno o justiční a policejní spolupráci v trestních věcech v EU. Je shrnuta její historie a jsou rozebrány rozdíly mezi prvním a třetím pilířem Evropské unie. Dále jsou zmíněny změny vyplývající z přijetí Lisabonské smlouvy, která zrušila pilířovou strukturu, a tím došlo ke komunitarizaci třetího pilíře. To umožňuje hlubší trestní spolupráci v Evropské unii.

Druhá kapitola se zaměřuje na Eurojust, který je stěžejní institucí justiční spolupráce v trestních věcech. Pojednává o jeho historii, cílech, úkolech a organizační struktuře. V poslední části této kapitoly jsou nastíněny možnosti budoucího vývoje Eurojustu, zejména pak možnost přeměny Eurojustu v Úřad evropského veřejného žalobce, který by mohl podávat obžalobu a zastupovat ji před soudy.

Další kapitola rozebírá vztahy Evropské jednotky pro justiční spolupráci s dalšími institucemi trestní spolupráce EU. Tato kapitola je rozdělena na čtyři podkapitoly, v každé z nich je charakterizována jednotlivá instituce, popsány společné a rozdílné znaky těchto institucí a Eurojustu a na závěr je rozebrán vzájemný vztah s Eurojustem, zejména kde je zakotven a jak taková spolupráce funguje. V jedné z podkapitol jsou zmíněny také společné vyšetřovací týmy.

Poslední kapitola se zabývá praktickými dopady fungování Eurojustu a jeho spolupráce s výše zmíněnými institucemi. Jsou zde diskutovány také případové studie vytvořené Eurojustem.

Závěry práce hodnotí Eurojust jako velice důležitou agenturu Evropské unie a spolupráci mezi institucemi trestní spolupráce jako nutnou. Text se dále zabývá budoucností Eurojustu a jsou v něm doporučena určitá vylepšení spolupráce mezi institucemi justiční a policejní spolupráce v trestních věcech v Evropské unii.

Abstract

This thesis analyzes Eurojust (The European Union's Judicial Cooperation Unit) and its relations with other institutions of European cooperation in criminal matters such as Europol (European Police Office), OLAF (European Anti-Fraud Office), European Judicial Network and educational institutions– European Judicial Training Network (EJTN) and European Police College (CEPOL).

The first chapter deals with general information about judicial and police cooperation in criminal matters in the EU. It summarizes its history and discusses differences between the first and third pillar of the European Union and mentions the changes after adoption of the Lisbon Treaty which abolished the pillar structure. And thus communitarization of the third pillar has been made that has allowed deeper cooperation in criminal matters in the EU.

Chapter Two describes Eurojust as a crucial institution of judicial cooperation in criminal matters in the EU. There is presented the history of Eurojust, its mission, tasks and organizational structure. The last part of this chapter is about the future of The European Union's Judicial Cooperation Unit, especially focuses on the possibility of establishing the European Public Prosecutor's Office from Eurojust.

Next chapter concerns Eurojust's relations with other institutions of criminal cooperation in the EU. It is divided into four subchapters. Each of them gives basic information about particular institution, then describes similarities and differences between them and Eurojust and finally explores their relations with Eurojust– where the cooperation is regulated and how it functions. One of the sections of this chapter refers to Joint Investigation Teams.

The last chapter illustrates the practical impact of the functioning of Eurojust and its cooperation with other institutions. Eurojust's caseworks are mentioned there.

Finally conclusions are given. Eurojust is a very important agency of the European Union. It is essential for the institutions mentioned in the thesis to cooperate. Text looks at the future development of Eurojust and makes

recommendation for improvement of the relations between the institutions of judicial and police cooperation in criminal matters in the EU.

Eurojust and the institutions of criminal cooperation in the EU

Klíčová slova:

ČJ: spolupráce v trestních věcech Evropské unie, Eurojust

AJ: cooperation in criminal matters in the EU, Eurojust